

Periodiek

Historische Kring Maarssen, 50e jaargang
nr. 3 - 2023

IN DIT NUMMER:

BEELDHOUWER
RENÉ VAN
SEUMEREN

en onder andere:
EEN MODERNE
'BUITENPLAATS'

100 JAAR
VERSTEEG

DE TAARTPUNT
VAN MONCK

Door erkend scharrelveeles

Slagerij
Dorresteyn
sinds 1882

Nassastraat 4
Tel. 0346 - 561219
Maarssen

RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK
+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP
+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

Bij ons is iedereen welkom
waar de fiets ook vandaan komt.

Nassastraat 99, Maarssen
Telefoon: 0346-760760

info@honigtweewielerspecialist.nl
www.honigtweewielerspecialist.nl

 VOLG ONS OP FACEBOOK
WWW.FACEBOOK.COM/HONIGTWEEWIELERSPECIALIST

VAN VREDENDAAL & ZN
aannemersbedrijf restauratiewerken

anno 1911

Harmonieweg 1 3603 BN Maarssen

info@vanvredendaalenzn.nl 0346

561356
www.vanvredendaalenzn.nl 06 12 961
465

colofon

De Historische Kring Maarssen is opgericht op 11 september 1972 en opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Informatie en contact

Website: www.historischekringmaarssen.nl
E-mail: secretaris@historischekringmaarssen.nl

Bestuur

Bert Appeldoorn, voorzitter
E-mail: voorzitter@historischekringmaarssen.nl
Arie van Ginkel, secretaris
Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346-564168
E-mail: secretaris@historischekringmaarssen.nl
Len Goossens, penningmeester
E-mail: penningmeester@historischekringmaarssen.nl
Helma Bokhove, Hans van Bommel, Bert de Ruiter

Ledenbeheer:

Jantien de Ruiter
E-mail: ledenbeheer@historischekringmaarssen.nl
Tel: 0346-563599

Ereleden:

Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000), dhr. B. de Ruiter (21-02-2002), mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema (23-02-2006), dhr. B. Visschedijk (26-02-2009), mevr. A. Wolters-Dekkers (03-03-2011), dhr. H. Blaauw (06-03-2014), dhr. H. van Bommel (28-10-2021)

Leden van verdienste:

Drs. W. Smits (10-02-1994), mevr. A.P. van Haaften-van Rijswijk (26-02-2015), mevr. R. Tjihuis (10-03-2016)

Periodiek:

Hoofdredactie: Piet Gentenaar, Jaap Trouw
Secretaris: Arjan van Weele
Redacteuren: Bert de Ruiter, Herman Schols, Els Sonneveld
Eindredactie: Ria Tjihuis
Kopij zenden aan Piet Gentenaar.
E-mail: redactie@historischekringmaarssen.nl
Verkoop losse nummers: Bert de Ruiter, Nicolaas Maesstraat 6, tel: 0346-563599

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap bedraagt € 15,00 per jaar. Opzeggen kan alleen per kalenderjaar. Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring zie de website of neem contact op met Jantien de Ruiter, Nicolaas Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen,
Tel: 0346-563599. E-mail: ledenbeheer@historischekringmaarssen.nl
Ons bankrekeningnummer is NL93INGB0002907376 t.n.v.
Penningmeester HKM

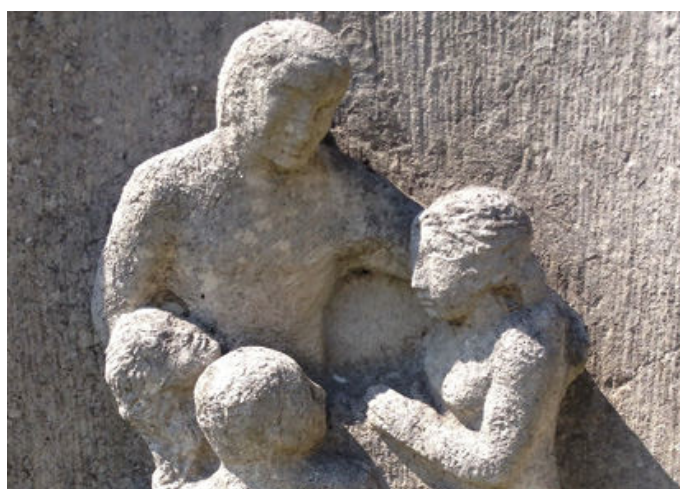
Vormgeving en productie:

Topic Creatieve Communicatie, Wierden.

inhoud

- 83 Colofon en inhoud
- 84 Kringnieuws
- 88 Een lezer schrijft...
- 89 Een moderne 'buitenplaats' aan de Diependaalsedijk
- 95 De taartpunt en meer kaarten van schout Monck
- 102 De wandeling van De Pijper in 1916, een terugblik. Deel 18
- 104 100 jaar Versteeg, van vader op dochter...
- 107 De beeldhouwer René van Seumeren
- 114 Arm zijn hoorde bij de samenleving. Deel 1
- 118 Achter de schermen - De jubileumcommissie

op de cover

Uitsnede van het grafmonument van Francientje van Seumeren (1958-1972) op de begraafplaats Beeresteijn te Maarssen. Fotoarchief Jaap Versteegh.

Kringnieuws

Het overnemen van artikelen en afbeeldingen zonder toestemming van de redactie is niet toegestaan. De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteur.

De Historische Kring Maarssen heeft al het mogelijke gedaan om de eventueel rechthebbende op beeld en/of tekst te achterhalen. Indien u meent aanspraak te kunnen maken op dergelijke rechten, verzoeken wij u contact op te nemen met het bestuur via de secretaris.

Kopij voor het volgende nummer graag inleveren vóór 15 september 2023.

Groots feestjaar nadert einde

In september vorig jaar was de geweldige start van het jubileumjaar met de presentatie van het Canonboek. Inmiddels is het bijna alweer september en kan teruggekeken worden op een lange reeks van mooie evenementen waar leden en vaak ook niet-leden van hebben kunnen genieten. De Canon is nu in de digitale versie overal te lezen. Recent waren er succesvolle activiteiten, zoals de lezing van Maarten Ouboter van het Waterschap AVG op kasteel Nijenrode, twee (familie)tochten met de Fietsboot met aansluitend een bezoek aan Nijenrode en aan Oud-Zuilen en de pubquiz in de voormalige Eendracht. In het laatste Periodiek van dit jaar zal er uitgebreid worden teruggekeken op dit geweldige jaar! Het succes van het jubileumjaar kon alleen maar tot stand worden gebracht door de inzet van velen, daarbij aangestuurd door een aantal trekkers en initiatiefnemers. Met hen allen zal het bestuur op zondag 10 september het jaar feestelijk afsluiten met een boottocht en barbecue. Zij hebben dit meer dan verdiend!

Avond voor nieuwe leden

Zoals aangekondigd op de Algemene Ledenvergadering in maart heeft het bestuur het initiatief genomen om de nieuwe leden van dit jaar uit te nodigen voor een kennismaking. Daarvoor zijn deze uitgenodigd om op donderdagavond 31 augustus naar het Vechtstreekmuseum te komen. Er zal naast een gezellige ontvangst en kennismaking ook

een presentatie worden gegeven waarin de historie en de activiteiten van de Kring en de verschillende werkgroepen aan de orde komen. Natuurlijk wordt onze Kringruimte getoond. We hopen dat op deze wijze de leden zich betrokken kunnen gaan voelen bij de activiteiten van de Kring. In dit opzicht is het ook mooi dat in het Periodiek er nu geregeld aandacht is voor hetgeen ‘achter de schermen’ gebeurt.

Excursie

Het jaarlijkse uitstapje in mei was naar Harderwijk. Mooi weer vergezelde de groep bij de wandeling door de stad. Het bezoek aan de twee bescheiden musea was zeker interessant. Dank aan Piet van Beek, Len Goossens, Ria Tijhuis en back-up Arie van Ginkel voor de organisatie. De start voor het uitstapje voor volgend jaar is al gemaakt.

Jaarmarkt

We stonden natuurlijk op de jaarmarkt in Maarssen-Dorp op 3 juni. Naast leuke en informatieve gesprekken met kraambezoekers hebben we vijf nieuwe leden kunnen inschrijven. Ook hebben we mensen blij kunnen maken met het jubileumboek Canon van Maarssen en is er een tiental andere boeken en artikelen verkocht, zoals het boek over Elsenburg, het boekje over Westhill en enkele kaartenmapjes.

Van de jubileumcommissie

De commissie gaat moedig voorwaarts in het organiseren en vormgeven van jubileumactiviteiten. Het jubileumjaar loopt bijna ten einde maar toch wordt er nog van alles georganiseerd. De digitale Canon van Maarssen staat online, de fotowedstrijd is een succes en de pubquiz werd zeer goed bezocht. De lezingen, ook de bijzondere op de Fietsboot, hadden veel bezoekers. De nieuwsbrief blijkt een goed gelezen informatiemiddel te zijn en voorziet zeker in de behoefte, naast natuurlijk de inhoud van de website en de publicaties in de pers. In dit nummer is er speciale aandacht voor de leden van de commissie in de rubriek Achter de schermen.

Canon van Maarssen online

De digitale Canon van Maarssen (zie afbeelding 1), de samengevatte versie van het HKM jubileumboek 'Canon van Maarssen en omliggende kernen' staat nu online. Carlo de Meijer heeft in samenwerking met de redacteuren en auteurs van de geschreven canon deze digitale versie tot stand gebracht. Net zoals in het jubileumboek wordt in deze digitale 'canonslang' een vijftigtal bijzondere gebeurtenissen of periodes uit de geschiedenis van Maarssen, Tienhoven, Maarssveen en Oud-Zuilen beschreven en geïllustreerd met veel foto's. De digitale canon is voor iedereen toegankelijk en zal zeker leiden tot verdere verspreiding van kennis over ons cultureel en historisch erfgoed. Deze versie van de digitale Canon van Maarssen is onderdeel van de Regio Canon Utrecht en meer specifiek een onderdeel van Regio Noordwest. Voor iedereen is deze canon te bekijken via de link 'Canon van Maarssen en omliggende kernen' op onze website: Historischekringmaarssen.nl.

HKM Jubileum fotowedstrijd

Half juli sloot de inlevertermijn van de HKM Jubileum historische fotowedstrijd. Er waren in totaal zo'n vijftientig deelnemers die elk één tot drie foto's hebben ingestuurd, welke nu door een deskundige jury worden beoordeeld, onder voorzitterschap van Carlo de Meijer. Op een speciale bijeenkomst in september zullen de drie winnaars bekend worden gemaakt en worden aan hen de prijzen uitgereikt. Van de winnende foto's, samen met een door een speciale jury uitgekozen selectie uit de overige inzendingen, zal tenslotte een expositie worden gehouden in Zorgcentrum Careyn-Snavelenburg in Maarssen-Dorp.

Pubquiz

Meer dan zestig mensen bezochten op 5 juni jl. onze pubquiz in de voormalige Eendracht, nu TEDS, aan de Langegracht (zie afbeelding 2). Met een combinatie van algemene vragen en historische vragen over Maarssen werd de kennis van de deelnemers getest. De competitie tussen de twaalf

Canon van Maarssen, digitale versie. Archief HKM.

teams onderling was stimulerend en enerverend. De prijzen voor de beste teams bestonden uit een historische picknick en rondleiding in bijzondere panden. De poedelprijs was altijd nog koffie en taart bij De Zusters.

We hebben ook contact gelegd met de persoon die het vijftigjarig bestaan van Maarssenbroek historisch vorm wil geven. Wellicht kunnen wij hem ook helpen. Mensen die informatie willen over hun voorgeslacht

Pubquiz op 5 juni in De Eendracht. Foto HKM.

Van de redactie

Naast het elk kwartaal samenstellen van een gevarieerde inhoud van ons Periodiek krijgt de redactie regelmatig allerhande reacties en vragen van lezers binnen. We geven u hieronder enkele voorbeelden. Een lezeres uit Schotland reageert in een brief in deze editie naar aanleiding van een artikel van Auke Hoekstra en stelt daarbij enkele vragen aan de lezers. Afgelopen weken hebben we iemand kunnen helpen met WOII-foto's en andere gegevens voor een scholenproject in Maarssenbroek.

Een studente was op zoek naar informatie over Rietveldmeubels in de spreekkamer van dr. Den Hartog, ook in relatie met Willem van Leusden. Ook haar hebben we van nuttige informatie kunnen voorzien. Een vraag over NSB-burgemeester Jacob in WOII hebben we ook kunnen beantwoorden.

In juni zijn we op stap geweest met een Australische Nederlandse die authentieke informatie zocht voor haar familieroman die zich gedeeltelijk afspeelt in Maarssen ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Ze wil graag dat de inhoud klopt met de feiten.

verwijzen wij met plezier door naar Het Utrechts Archief of naar het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen in Breukelen.

Bezoek aan Castellum Hoge Woerd De Meern

Voor het samenstellen van het Periodiek zijn de auteurs onze belangrijkste bron. We besteden graag wat extra aandacht aan hen en deze keer nodigden we hen uit om gezamenlijk het Castellum te bezoeken. De groep kreeg een rondleiding in dit bijzonder interessante museum op die specifieke, historische plek met het opgegraven Romeinse rivierschip als centraal element van de collectie (zie afbeelding 3). En er was nog veel meer te zien natuurlijk. Redactie en auteurs hebben deze bijeenkomst als aangenaam, informatief en inspirerend ervaren.

Lezingen

'Van Vechtbrug naar Vechtenstein' door Hans van Bommel

In een lezing op donderdag 19 oktober presenteert Hans van Bommel het derde deel van zijn serie

3

Romeins schip. Foto Ria Tijhuis.

historische wandelingen langs de Vecht waarin hij de vele boeiende bezienswaardigheden langs de rivier beschrijft. In de eerste twee delen van dit drieluik beschreef Hans respectievelijk het traject van Oudaen naar Cromwijck en daar vandaan naar de Kaatsbaanbrug. Deze keer gaat hij van die brug, tegenwoordig de Evert Stokbrug in Maarssen-Dorp, naar het huis Vechtenstein aan de Zandweg. Natuurlijk geeft hij ook deze keer weer veel interessante informatie over kunst, cultuur, architectuur en gedenkwaardige menselijke geschiedenis. De Langegracht en de Zandweg herbergen een enorme voorraad aan interessante feiten en gebeurtenissen, ver teruggaand in de historie van Maarssen. Hans illustreert één en ander met een groot aantal fraaie illustraties, daarbij geassisteerd door Bert de Ruiter. De lezing vindt plaats op 19 oktober in de Open Hof aan de Kerkweg in Maarssen, aanvang 20.00 uur.

'Boeren op de buitenplaats' door Gerrit van Oosterom

In de zeventiende en achttiende eeuw lagen langs de rivieren ten zuidoosten van Amsterdam in het Amstelland ruim 150 buitenplaatsen. Bij het overgrote deel hoorde altijd een boerderij die opvallend vaak ook onderdeel uitmaakte van de opzet van de buitenplaats zelf. In deze lezing presenteert landschapshistoricus Gerrit van Oosterom uit Loosdrecht zijn vorig jaar afgeronde promotieonderzoek naar die onbekende agrarische geschiedenis van

de Amsterdamse buitenplaatscultuur. We zien hoe die verhouding tussen boerderij en buitenplaats zich in de loop der tijd ontwikkelde. Hoe heren en pachters met elkaar omgingen en waarom eigenaren er ondanks de verslechterende landbouwkundige omstandigheden voor bleven kiezen om hun buitenplaats met een of meerdere boerderijen te combineren. Ging het hen om de pacht, producten, status of grondpolitiek? Ook voor de Vechtstreek een belangrijke vraag, want ook wij weten nog maar weinig over hoe de relatie tussen landbouw en buitenleven zich in detail ontwikkelde. Van het onderzoek is in 2023 het mooi geïllustreerde boek *Boeren op de buitenplaats* verschenen, dat online en via de boekhandel verkrijgbaar is. De lezing vindt plaats op 30 november om 20.00 uur in de Open Hof.

Agenda

31 augustus	Avond voor nieuwe leden (op uitnodiging)
9 en 10 september	Open Monumentendag
10 september	Afsluiting jubileumjaar voor actieve ondersteuners
19 oktober	Lezing 'Van Vechtbrug naar Vechtenstein' door Hans van Bommel Open Hof
30 november	Lezing 'Boeren op de buitenplaats' door Gerrit van Oostrom Open Hof ●

Een lezer schrijft...

In de onderstaande brief van een lezeres in Schotland staan aan het einde enkele vragen. Als er iemand is die antwoorden heeft, neem dan contact op met de redactie. Wellicht kunnen we haar dan enige duidelijkheid geven.

Geachte redactie,

Een poos geleden vond ik in een doos met familiepapieren het artikel over 't Zwaantje van de familie Verkuil in uw Periodiek van 1 februari 2004 (van Auke Hoekstra-red.). Dat was voor mij een heel bijzondere vondst. Riek Verkuil-van Schoonhoven was namelijk mijn oudtante, de jongere zuster van mijn grootmoeder van moeders kant. Degene die het stuk

tante Riek en neef Gerard gelogeed op Emmaweg 3, waar ze was gaan wonen, toen oom Ties overleden was en Jaap, met z'n vrouw Clear het café had overgenomen.

De beide zusters Van Schoonhoven waren geboren in Oud-Zuilen en mijn grootmoeder trouwde met Antonie Stooker, die een 'Maarsenaar' was. Er zit dus heel wat DNA van de Stichtse Vecht in onze stamboom. Ik heb onze zoon en dochter vaak over die vakanties verteld en nu trakteren ze ons op een kort verblijf op een boerderij, vlakbij Slot Zuylen, onder andere om te vieren dat m'n man en ik eindelijk, na een onderbreking van vier jaar wegens corona, weer naar Nederland kunnen reizen.

Uitspanning 't Zwaantje aan de Straatweg/hoek Bolensteinseweg (1950). Op die plek is nu restaurant August gevestigd. Archief HKM.

geschreven heeft, moet de familie heel goed gekend hebben. Het verhaal bracht mij onmiddellijk terug in 't Zwaantje, waar ik in 1946 een aantal weken logeerde (zie afbeelding).

Soms mocht ik, twaalf jaar oud, helpen bedienen; voorzichtig lopend over het grint op het terras, zodat ik niet zou morsen op het dienblad. Maar ik kon ook tijden doorbrengen met de over het biljart geplaatste sjoelbak in het café. In 1942 had ik al bij

Mijn herinneringen zijn uiteraard heel vaag, maar ik weet nog goed dat m'n oma vertelde over het tragische ongeval dat de familie overkwam. Het was 29 januari 1900 en een zeer mistige avond. Adriana van Schoonhoven was op bezoek bij haar zuster Hendrika van Schoonhoven-van Erven, mijn overgrootmoeder die aan de Vecht woonde. 'Ik loop wel even met je mee naar huis', zei Hendrika. Dat bleek noodlottig en beiden zijn in het water geraakt en verdronken. Nu is mijn vraag: Zou er een krant te vinden zijn waar dit gebeuren in vermeld staat? Een tweede vraag is de volgende: Toen m'n grootouders gingen trouwen en

dat was in 1901, hadden ze recht op een geldelijke bijdrage. Kunnen we daar iets over vinden? Ik moet er wel bij vertellen dat de reactie van m'n oma was: 'Ik heb niks van de bedeling nodig'. Wat zei Auke Hoekstra ook alweer over Riek Verkuil? Dat ze een trotse vrouw was; net als haar zuster!

Met vriendelijke groeten uit Schotland,
Drude Connelly-Minderman ●

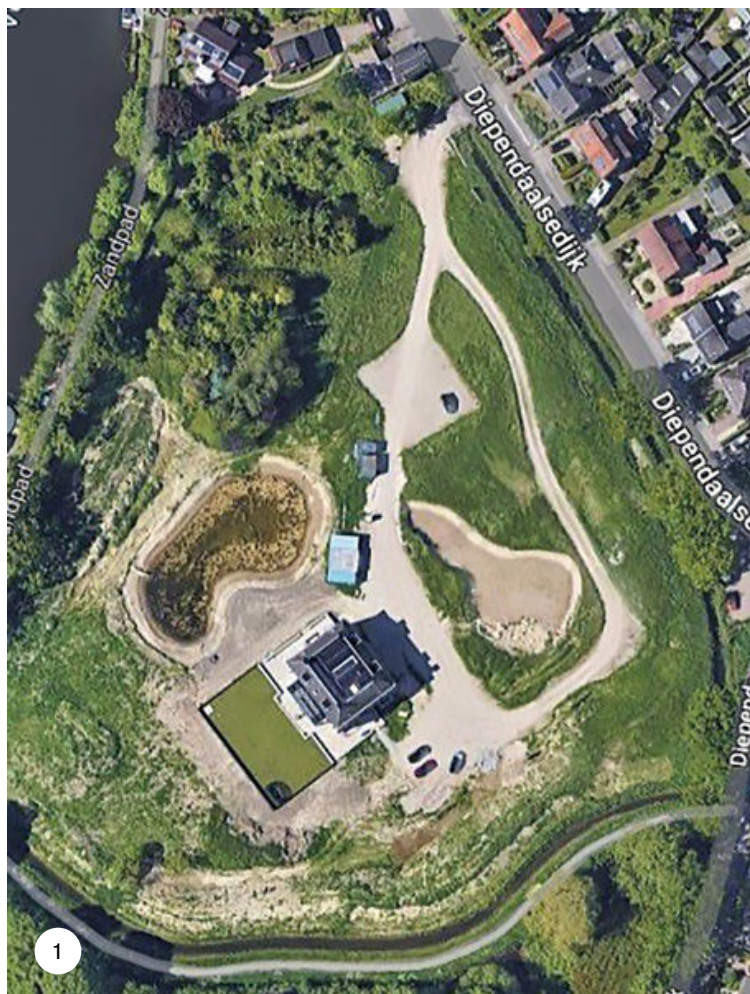
Een moderne ‘buitenplaats’ aan de Diependaalsedijk

Jan Simonis
Piet Gentenaar

Er verandert veel aan de Diependaalsedijk... De zusters Kanunnikessen van het Heilig Graf zijn verdwenen van buitenplaats Doornburgh. Niet langer is sprake van een klooster, maar van ‘een buitenplaats voor kunst en wetenschap’. Dat lijkt in lijn met de vorige functie, maar er bestaan ook plannen voor de vestiging van een hotel en de bouw van woningen op het terrein. Het bij boerderij Elsenburg behorende weiland tegenover Doornburgh aan de Diependaalsedijk zal dit lot niet ondergaan. Eigenaar Kees Spelt heeft het weiland geschonken aan het Utrechts Landschap met de bedoeling dat het een groene enclave blijft, behoeft voor bebouwing. Buitenplaats Vechtoever verandert ook van functie. Het huis staat al enige jaren leeg en is aangekocht door een vastgoedontwikkelaar (DdeG Groep uit Loosdrecht). De ontwikkelaar is nu in overleg met de gemeente over een plan tot herontwikkeling van de buitenplaats voor groepswonen door demente ouderen, waarbij in het hoofdhuis en in een nieuwe orangerie zorgappartementen worden gerealiseerd.

Weiland

De meest zichtbare verandering is misschien wel de bebouwing van het weiland langs de Vecht op de kruising Diependaalsedijk en Driehoekslaan (zie afbeelding 1). Daar verrijst een groot huis dat qua stijl herinneringen oproept aan de buitenhuizen uit de zeventiende en achttiende eeuw.¹⁾ Menige passerende Maarsenaar vraagt zich af wie het initiatief daartoe genomen heeft en hoe het voormalige weiland er uiteindelijk uit zal komen te zien. Voor een antwoord op deze vragen benaderde de redactie

De bouwplek van het nieuwe huis langs de Vecht op de kruising Diependaalsedijk en Driehoekslaan. Google Maps.

de huidige eigenaar. Hij was bereid tot een gesprek en ontving ons gastvrij in zijn nieuwe huis. Voordat wij verslag doen van dit gesprek, volgt eerst een kleine voorgeschiedenis die van belang is voor een beter begrip van de bouwactiviteiten op het weiland.

Voorgeschiedenis

De bebouwing van het weiland heeft een geschiedenis die al begon voordat de huidige

eigenaar het terrein in eigendom verwierf. Het initiatief tot bebouwing van het terrein met een nieuw buitenhuis is oorspronkelijk afkomstig van Ton Bohnenn, de vroegere eigenaar van het naastgelegen buitenhuis Vechtoever. Toen hij Vechtoever rond 1986 kocht waren huis en omliggende tuin verwaarloosd. Over een reeks van jaren heeft hij samen met zijn vrouw Albertine huis en tuin in oude glorie hersteld. In de jaren negentig werd hij gealarmeerd door het bericht dat er voor het aan zijn perceel grenzende weiland belangstelling bestond bij een projectontwikkelaar. Deze zou plannen zou hebben voor hoogbouw op het weiland. Ton Bohnenn vond het uiteraard onprettig dat er - zoals hij het uitdrukte - *'in mijn achtertuin Bijlmerflats'* gebouwd zouden gaan worden. Hij slaagde erin het weiland alsnog aan te kopen. Vervolgens besloot hij om daarop een kleinere,

nieuwe buitenplaats te bouwen met orangerie, koetshuis en theekepel.

In 2003 werd dat bouwplan naar buiten gebracht en wat volgde was een moeizaam overleg met de gemeente, die niet gecharmeerd was van het idee om het weiland alsnog te bebouwen. Bohnenn verkreeg uiteindelijk toch de bouwvergunning, waarin onder andere de verplichting stond - zwaar tegen de zin van Bohnenn - tot aanleg van een publiek wandelpad langs het terrein van de aan te leggen nieuwe 'buitenplaats'. Bohnenn kreeg niet meer de gelegenheid het plan zelf te realiseren, want hij overleed in 2012, maar had al wel een bouwplan laten maken (zie afbeelding 2). Het weiland met bijbehorende vergunning kwam in de verkoop en werd in 2016 gekocht door een jonge tech-ondernemer uit Amsterdam, Raymond Kasiman.

Bohenn liet in 2012 – het jaar van de Historische Buitenplaatsen – een kalender uitbrengen met afbeeldingen van buitenplaatsen en kastelen, waaronder ook impressies van zijn nieuw te bouwen buitenplaats (hoofdhuis met koetshuis). Jaap Versteegh maakte deze aquarel op basis van de bouwtekeningen van Bohnenn. Foto Jaap Versteegh.

‘Mijn opdracht aan de architect was het bouwen van een huis in classicistische stijl.’

De bewoner

Raymond Kasiman, de nieuwe eigenaar van het weiland en opdrachtgever voor de bouw van het nieuwe huis, is veertig jaar oud, geboren in Rotterdam en opgegroeid in Amsterdam in de Spaarnammerbuurt. Hij bewoont het huis met zijn gezin. Raymond vertelt dat hij in Amsterdam op het gymnasium zat, maar zich daar eigenlijk verveelde. Hij was - als twaalfjarige al - meer geïnteresseerd in de opkomende computertechnologie en internet. Hij betitelt zichzelf nu als een techneut die van zijn hobby zijn beroep heeft gemaakt. Als zeventienjarige richt hij een eigen bedrijf op en blijkt hij goed te zijn in die digitale technologie, in het aansturen van mensen en ondernemerschap. Het bedrijf groeit, hij verkoopt het en gaat verder met het stichten van andere bedrijven op het gebied van de informatie- en communicatietechnologie. Zijn bedrijven zijn alle succesvol. Hij houdt zich ook bezig met ontwikkelingen op het gebied van de kunstmatige intelligentie. Hij zit in de directie van team.blue, een bedrijf dat opslagruimte aanbiedt voor digitale data en is chief information officer bij Bunq Bank.

Hij vertelt ons dat hij in 2013 op wereldreis ging, zijn vader in die tijd overleed en dat toen bij hem de vraag opkwam ‘Wat ga ik nu doen met wat ik heb?’ Het antwoord: ‘Ergens een leuk huis bouwen of kopen, niet in Amsterdam zelf, maar wel in de nabijheid daarvan, want daar werk ik immers en ga ik uit. Ik ben dus gaan

zoeken met als voorwaarde maximaal een half uur van Amsterdam.’

Het huis

Raymond ging de omgeving van Amsterdam verkennen en ontdekte dat er in Maarssen een stuk grond met bouwvergunning aan de Vecht te koop was voor 1,7 miljoen euro. Ook de buitenplaats Vechtoever stond te koop voor om en nabij 3½ miljoen euro. Hij gaf de voorkeur aan het bouwen van een nieuw huis met modern comfort, energiezuinig en technisch hoogwaardig, maar het mocht best een in klassieke stijl uitgevoerd huis worden. De aanwezige bouwvergunning werd na 1½ jaar overleg met de gemeente aangepast aan zijn ideeën. Bij de bouw was hij – door bouwvergunning en welstandscommissie – gebonden aan een aantal voorwaarden betreffende bouwoppervlak, volume, stijl, situering, gevelindeling, aantal bouwlagen, materialen, dakhelling, enzovoort.

‘Mijn opdracht aan de architect was het bouwen van een huis in classicistische stijl. Het moest eruitzien alsof het er altijd al heeft gestaan. Ik vind dat mooi en het past ook in de omgeving. Ik reed 15 jaar geleden al op de motor door dit gebied en zag al die prachtige panden en toen dacht ik in zoiets wil ik wel wonen.’

3

De voorzijde en een zijgevel van het nieuwe buitenhuis. Foto Piet Gentenaar.

Wat er nu staat is een classicistisch vormgegeven, blokvormig huis van zeventien bij vijftien meter met een hoogte van elf meter vanaf maaiveld tot dakrand (zie afbeelding 3). Het huis is ontworpen door W&S Architecten uit Wateringen en gebouwd door aannemingsbedrijf Mulckhuyse

in te richten ruimtes. Het huis is ook voorzien van een lift. De schoorstenen op het dak functioneren niet alle als schoorstenen, maar vervullen een rol in de luchtverversing. Het lukte niet om het huis volledig energieneutraal te maken met nulstanden op de gas- en elek-

Het huis zelf beslaat niet meer dan 1% van het totale terreinoppervlak.

uit Vinkeveen. Uiterlijk klassiek, maar van binnen modern en voorzien van up-to-date technologie voor de bediening van een veelheid van zaken. Het gebouw bestaat uit vier bouwlagen (inclusief kelder en zolderverdieping). Elk verdieping heeft een oppervlakte van 220 m². Dat is alles bij elkaar een groot oppervlak, maar het huis zelf beslaat niet meer dan 1% van het totale terreinoppervlak.

Het pand is volledig onderkelderd en gelijkvloers bevindt zich de grote woonkamer met open keuken, een kantoorruimte en een entreehal met trappenhuis; de eerste en tweede verdieping (zolder) zijn slaapverdiepingen met op elke verdieping drie slaapkamers. Daarnaast is sprake van allerlei nevenruimtes zoals opbergruimtes, technische ruimtes, wasruimte en bijkeuken. In de kelder komt een bioscoop en zijn nog drie flexibel

traciteitsmeter, maar het heeft wel een extreem laag energieverbruik, dat noemt men een 'passiefhuis'.²⁾ Raymond: *'Als je kijkt naar alle eisen wat betreft bijvoorbeeld duurzaamheid die er nu gelden, is het bijna niet meer mogelijk om dit soort gebouwen nog te bouwen. Plaatsen van zonnepanelen is dan zeker nodig, maar op dit dak staat dat natuurlijk niet'*. Op de tekening van de inrichting van het terrein zijn dan ook op een noordelijk gelegen stukje weiland zonnepanelen ingetekend.

De aanleg van de toegangsweg naar de ondergrondse garage. Gezien vanaf het huis.
Foto Piet Gentenaar.

Het huis tussen de nieuw geplante bomen. Foto Piet Gentenaar.

Inrichting van de omliggende gronden

Het huis staat er nu, maar er wordt nog volop gewerkt aan andere voorzieningen. Zo worden er nu grote hoeveelheden grond uitgegraven ten behoeve van de bouw van een ondergrondse garage met toegangsweg (zie afbeelding 4). Bovengronds ziet dat er straks uit als een gewone garage voor twee auto's, maar in feite is sprake van een toegangsgebouw tot de ondergrondse parkeerruimte. Dit gebouw wordt uitgevoerd in een stijl die past bij het huis met bijvoorbeeld hetzelfde metselwerk en een hardstenen plint. Op het terrein zal ook nog - in navolging van de traditie van de oude buitenhuizen - een koetshuis gebouwd worden. Een orangerie was wel opgenomen in het oorspronkelijk bouwplan, maar daar wordt van afgezien. Er zal ook geen theekoepel gebouwd worden, want de bestaande theekoepel van Vechoever ligt pal naast het terrein van Kasiman. Een tweede vindt hij te veel van het goede.

Bij het uitgraven van het terrein bleek dat onder de toplaag van donkere aarde geen klei of veen,

maar schoon zand lag. Men stuitte bij het graven op meerdere met puin gedempte, oude sloten. Er werden geen resten van bouwwerken gevonden, bijvoorbeeld van de oude, in 1830 afgebroken buitenplaats Vegthoven, want deze buitenplaats stond net iets ten noorden van de huidige perceelgrens. Met het uitgegraven zand wordt het vlakke weiland nu omgevormd tot een geaccidenteerd terrein, passend binnen de plannen om de tuin het karakter te geven van een Engelse landschapstuin. Op het terrein zijn al vele nieuwe bomen geplant (zie afbeelding 5). Een ander opvallend element in de tuin is de grote vijver. De opgeworpen 'glooiingen' vervullen ook een functie in het beschermen van de privacy van de bewoners, in het bijzonder aan de kant van de openbare weg en het nieuwe verplicht aangelegde wandelpad langs het terrein vanaf de Diependaalsedijk naar de Vecht.

De tuin moet zijn definitieve vorm nog krijgen; de tekening daarvoor moet nog goedgekeurd worden door de gemeente. Het gaat nu eerst om de basis-

Het nieuwe entreehek aan de Diependaalsedijk. Foto Piet Gentenaar.

structuur. Raymond sluit niet uit dat er misschien een keer fruitbomen komen of dat er een bloementuin, een rozentuin of iets dergelijks aangelegd gaat worden. De aangetrokken tuinarchitect SB4 uit Wageningen is een specialist in historische tuinen, parken en landschappen.

Het terrein zal ontsloten worden door drie toegangshekken. Twee zijn er al zichtbaar: één aan de Diependaalsedijk en één aan het Zandpad (zie afbeelding 6). Vanouds behoort het jaagpad tot het perceel. Vroeger lagen daar veel woonboten, maar de bewoners daarvan zijn uitgekocht door de vorige eigenaar van het perceel Ton Bohnenn. Raymond wil daar een botensteiger maken en meer noordelijk aan de grens van het perceel, op een plek waar vroeger een sloot lag, een insteekhaventje met wellicht een ophaalbrug realiseren. Het derde toegangshek zal geplaatst worden bij het bestaande woonhuis langs de Diependaalsedijk op de noordelijke grens van het perceel, waar nu de provisorische bouwentree is. Het woonhuis wordt afgebroken en vervangen door een nieuw te bouwen 'poort- of wachthuisje' als huisvesting voor een 'beheerder' van het perceel en de gebouwen. Plannen genoeg en er wordt stevig doorgewerkt.

Tenslotte

Volgens de planning zal alles eind 2024 klaar moeten zijn. Raymond Kasiman hoopt nog lang met zijn gezin op zijn nieuwe 'buitenplaats' te kunnen wonen. Een naam heeft hij nog niet; daar denkt hij nog over na. De bevolking is geïnteresseerd en nieuwsgierig, zo zegt hij. Hij krijgt vaak complimenten over hoe het huis past in het gebied wat betreft stijl, verhoudingen en dergelijke. En... zo veel beter dan een woonwijk of appartementengebouwen, want dat waren plannen die ooit geopperd zijn voor dit perceel grond. ●

Noten

1. Strikt genomen is geen sprake van een nieuwe buitenplaats. Het gaat hier immers om een permanent bewoond huis en niet om een huis dat slechts in de zomer bewoond wordt door een eigenaar die zijn hoofdwooning in de stad heeft. De stijl van het huis en de omvang en inrichting van de gronden (inclusief bijgebouwen) doen echter aan de vroegere buitenhuizen denken.
2. De isolatie van een 'passiehuys' is een stuk intensiever dan bij een energieneutraal huis. Daarnaast wordt een 'passiehuys' op een dusdanige wijze op de bouwkevel geplaatst, dat er optimaal van zon en licht geprofiteerd kan worden. Ontleend aan website: Zelfbouwinnederland.nl

De 'taartpunt' en meer kaarten van schout Monck

Wally Smits

In bijna elke publicatie over de ontginning van het veen ten oosten van de Vecht wordt gebruik gemaakt van de ingekleurde kaart van Maarsseveen, de zogenaamde 'taartpunt' (zie afbeelding 1). Daarop zijn de verschillende stukken van de polder aangegeven evenals de dwarsdijken als tussenstops van de ontginning richting Het Gooi als uiterste punt van de ontginningen en als grens met het graafschap Holland. Ook het toch wel trieste verloop van de Maarsseveense ontginning is op de kaart te zien. Hoewel deze kaart en de daaraan gekoppelde detailkaarten dateren uit het begin van de achttiende eeuw, zijn ze gebaseerd op een veel oudere kaart. Hieronder zal ik beargumenteren waarom dat aannemelijk is. De behandelde kaarten leveren allerlei interessante historische gegevens op.

De ontginning van de oostelijke Vechtoever

Als uitgangspunt nemen we de schenking van de bisschop van Utrecht, Koenraad aan proost Anselm van het Utrechtse kapittel van Sint-Jan, in het jaar 1085. Hij schonk ter ontginning gronden aan de west- en aan de oostkant van de Vecht. Aan de oostkant en heel dicht tegen Utrecht aan, kreeg het kapittel de beschikking over Achttienhoven. De proost van Sint-Jan kreeg als enige leenman van de bisschop de hoge heerlijkheidsrechten over beide gebieden; hij mocht dus bijvoorbeeld als enige de doodstraf opleggen. Ook in de rest van de Vechtstreek kreeg de proost van Sint-Jan grote stukken grond ter ontginning in leen, onder andere in het latere Oud-Maarsseveen. Vanaf de Zogwetering, de basis, ging men richting de zandgronden van Het Gooi, waar

De bekende taartpunt, volgens de inventaris gedateerd ongeveer 1810, maar waarschijnlijk is het 1722. Maarsseveen loopt in een punt toe en de molen Oostwaard (Westbroekse Poldermolen) staat nog aan de Vecht. Dat was in 1810 al achterhaald. De molen is in 1743 verplaatst naar zijn huidige plek en de Maarsseveense watermolen, verplaatst in de jaren 90 van de zeventiende eeuw, is ook ingetekend op zijn nieuwe plaats.¹⁾

ook de grens met het graafschap Holland lag. Men groef een hoofdwetering met zijsloten om het overtollige water af te voeren. De Nedereindsevaart vormde de grens tussen Westbroek en Maarsseveen en langs deze vaart ontgon men gedurende de volgende vier eeuwen het land, waarbij Maarsseveen aan de basis, de Zogwetering, 24 hoeven breed was.

Geren

Omstreeks 1500 werd de laatste ontginningsdijk, de *'nyeuwe Loodijck'*, bereikt, waarbij de vorige ontginningsdijk (de huidige Oudedijk) werd omgedoopt in Ouden Loodijck. Toen bleek dat *'die van Maarsseveen'* bij de ontginning schuin naar binnen waren

Utrecht, *'de coningene van Hongriën'*, om de zaak te laten behandelen bij de Grote Raad van Mechelen, een voorloper van de huidige Raad van State in het Nederlandse gedeelte van het rijk van Karel V. Vooraf liet zij dit gebied nog via een 'oculare Inspectie' grondig beschrijven. Daarbij was een aantal mensen van het Hof maar ook een aantal ingelanden aanwezig. De afgevaardigden van Tienhoven kraakten werkelijk alles af wat in het verleden was opgetekend. Nu kwam naar voren dat er in het verleden, vermoedelijk in 1519 tijdens het plaatsen van de palen daadwerkelijk een kaart was gemaakt. Tienhoven schilderde met name de kaartenmaker af als een prutser.³⁾ Hij was niet eens een 'gezworen

Het gebied werd steeds smaller en niet zo'n beetje ook.

gaan werken. Ze waren aan het 'geren' geslagen, het gebied werd steeds smaller en niet zo'n beetje ook. Ze zouden uiteindelijk ruim voor het Gooierbos in een punt eindigen en niet zoals Tienhoven (al in 1243 van Maarsseveen afgescheiden) en Westbroek over nagenoeg de volle breedte hun eindstrook bereiken.

Krampachtig probeerde Maarsseveen nog te redden wat er te redden viel, maar zelfs een gang naar de Grote Raad der Nederlanden in Mechelen in 1535 hielp niet. In 1519 had Maarsseveen bij de Staten van Utrecht al gevraagd om de grens met Tienhoven te laten corrigeren, maar ze werden weggestuurd en moesten maar terugkomen als ze hun zaakjes beter hadden voorbereid. Toch werd er al door de Staten een voorlopige voorziening getroffen. In het midden van de al genoemde Ouden Loodijck (huidige Oudedijk) werd een paal gezet en aan beide einden van diezelfde dijk ook één. Vervolgens deed men dat ook in het midden en aan beide einden van de nieuwe Loodijck en trok men de lijn door naar het punt waar de lijnen samenkwamen en daar werd ook weer een paal in de grond gezet. Voorlopig zou de toestand zo blijven.²⁾

Gerechtigde procedure

Na de nodige incidenten besloot de regentesse van

landmeter'. Ze hadden met hun negatieve, kritische gedrag wel succes, want de Grote Raad stelde Tienhoven in het gelijk. Maarsseveen liep op een punt uit. Overigens was Maarsseveen niet het enige gerecht dat in de problemen was gekomen. Al in 1404 was Breukelerveen in een proces verwickeld met Loosdrecht over hun grensscheiding en in 1458 ook nog eens met Tienhoven.⁴⁾ Voor Breukelerveen liepen deze processen ook teleurstellend af. Ook dit gerecht liep dus in een punt uit. Opvallend is wel dat hun problemen een eeuw eerder speelden dan die van Maarsseveen, waarvan de ontginning trager verliep. Zij bereikten de Looydijk pas omstreeks 1500.

De inventarisatie van 1554

Eigenaar en gebruiker van land aan de (nieuwe) Looydijk, pas nu komt de -y- in de naam, Jan Ghisbertsz., wilde in 1554 weten hoe het zover gekomen was en wiens schuld het was dat Maarsseveen zo in het nauw was gedreven. Hij vroeg een onderzoek aan bij schout Bruyn Jacobsz. en kreeg zijn zin. Dankzij hem weten we gedetailleerd hoe de zaak er kort na de uitspraak van de Grote Raad van Mechelen voor stond.

Schout Jacobsz. van het Keizerlijke Majesteitsgerecht Maarsseveen (de bisschop raakte sinds

1528 steeds meer macht kwijt aan de centrale overheid onder leiding van keizer Karel V) riep allerlei getuigen op die konden verklaren hoe de zaak ervoor stond.⁵⁾ Per perceel werd genoteerd wie de eigenaar was en wie het perceel gebruikte en werd ook de grens bepaald van het te onderzoeken gebied. Maarsseveen, beter gezegd de toen geheten Negentien Hoeven, begon bij Westbroek en eindigde *'ande Loeydijck daer die Capelle in Tienhoven aen staet'*.

Het is interessant om te weten dat Tienhoven toen dus al een kapel had en die stond ook nog eens strak tegen de Negentien Hoeven aan, net na de huidige Middenweg. Bovendien werd ook nog eens fijntjes het woord 'winnaars' gebruikt als ze het over Tienhoven hadden en 'verliezers' als het over de Negentien Hoeven ging. Dit om de nederlaag bij het proces van 1535 er nog eens extra in te schrijven.

Hoe pijnlijk dit ook was voor de inwoners van toen, wij doen er nu ons voordeel mee, want zoals gezegd, wij kregen inzicht in allerlei historische gegevens.

Percelen en gebouwen

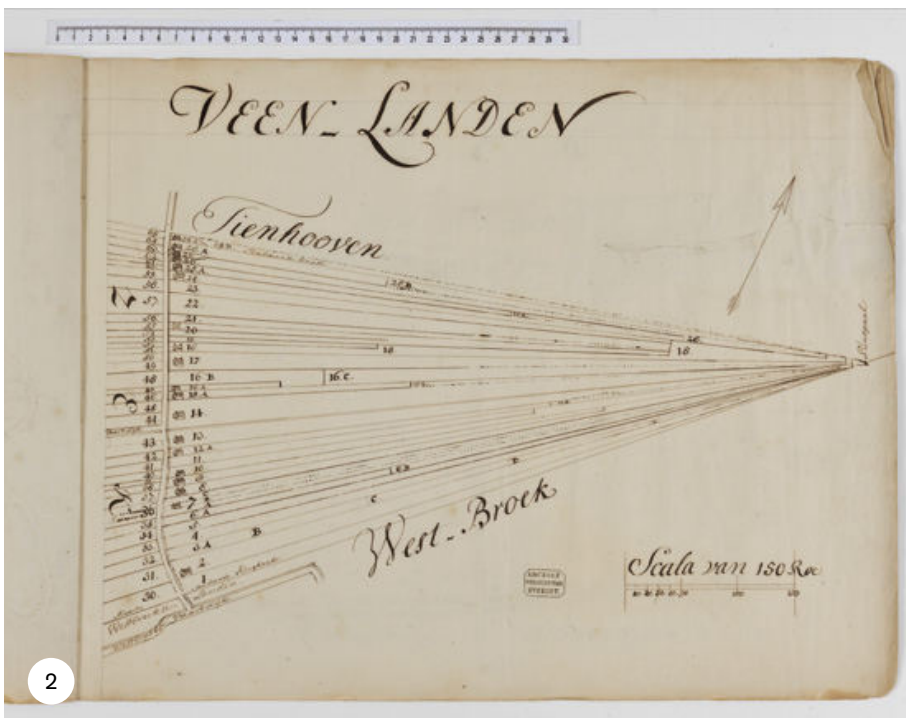
Gerekend vanaf Westbroek kom ik in de inventarisatie van de Veenlanden (dus de uiterste punt) - meegerekend de percelen die ook toen al verdeeld waren in a, b enz. - 41 eigenaren van een perceel tegen (zie afbeelding 2). Voorts kom ik 19 maal een huis tegen en daar komt de naam Negentien Hoeven vandaan, niet dus van een bepaalde breedtemaat. De huidige lengte van de weg tussen de Nedereindsevaart en de Middenweg is namelijk 1,3 km en niet, als we de lengtemaat van de vroegere hoeve toepassen ongeveer 105 meter, bijna 2 km.

Jan Willem Verhoef kwam in zijn artikel 'De Looydijk van 1850 en zijn bewoners' ook niet verder dan 19 huizen, zodat het aannemelijk is dat we gedurende ruim drie eeuwen kunnen spreken van een statische situatie.⁶⁾ Zelfs nu staan er tussen de Middenweg, als grens met Tienhoven en de Nedereindsevaartdijk als grens met Westbroek, aan de noordkant van de weg slechts 19 huizen. We kunnen dus stellen dat ieder huis dat er nu staat, gefundeerd is op een huis dat er begin 1500 ook stond, voorzover men van funderingen kon spreken in die tijd. Pas nu durf ik te

zeggen dat de eerste vermelding van huizen aan de Looydijk met bijvoorbeeld het huidige nummer Heuvellaan 15 (betrekkelijk makkelijk te traceren omdat dit het eerste bouwwerk is vanaf de Nedereindsevaart) al omstreeks 1554 te vinden is (zie afbeelding 2).

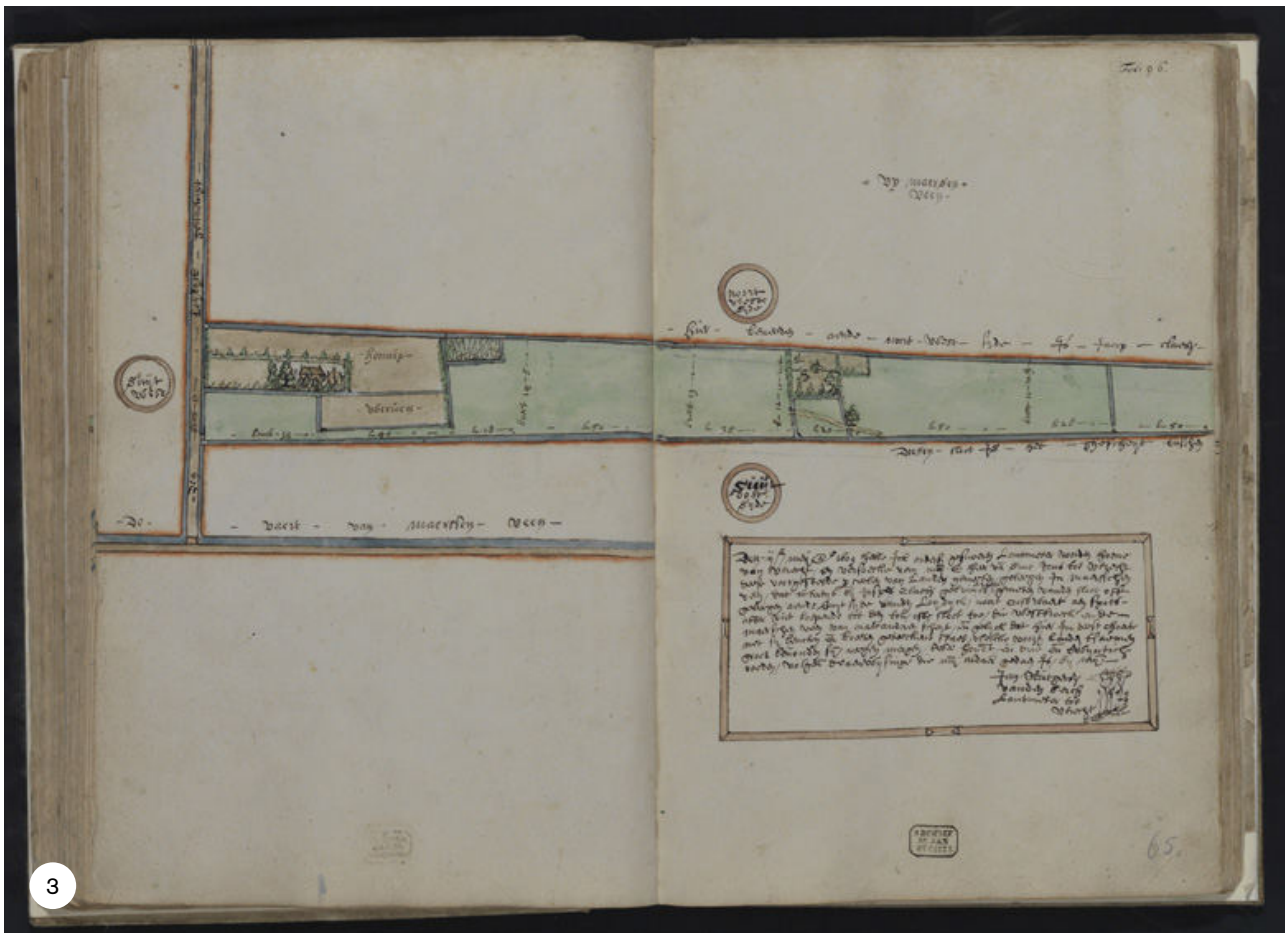
Bewoners

Als laatste is het interessant om te weten dat de ontginningen niet gerealiseerd zijn door één persoon met zijn gezin die op zijn perceeltje ploeterde, maar dat geregeld in belastingcohiere of blaffaards gesproken wordt over de gebruiker en zijn of haar medewerkers. Het was dus, vooral 's zomers, een drukte van belang. In de inventarisatie wordt zelfs aangegeven dat de sloten en 'gruppelen' gezamenlijk werden gegraven. Deze samenwerking stimuleerde in het veen heel

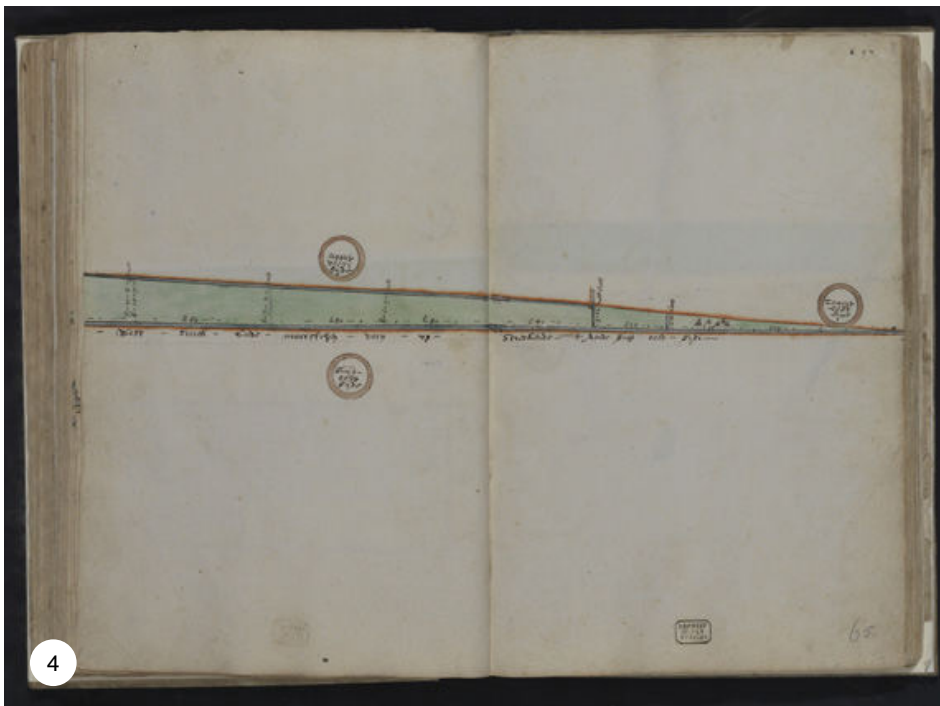
2

De omstreeks 1500 ontsloten Veenlanden. De kaart is gedateerd 1722 en vermoedelijk gebaseerd op belastingcohiere uit 1554 en de in 1519 gemaakte voorlopige voorziening in afwachting van het proces tussen Tienhoven en Maarsseveen over hun grensscheidingen. Hier ligt de laatste ontginningsbebouwing, de huidige Looydijk/Heuvellaan. HUA, toegang 223, archief kapittel Oudmunster inv. nr. 1042-2.

3

Gedetailleerde kaart van de Veerlanden uit het Kapittel Sint-Jan uit 1609. Helemaal bovenin staat zelfs nog 'Puntpaal' genoemd. Deze puntpaal was al in 1519 geplaatst. Duidelijk is dat het perceel geert (schuin toeloopt). HUA, toegang 222, archief kapittel Sint-Jan, inv. nr. 328.

4

Het vervolgstuk Looydijk tot de puntpaal in 1609. HUA, toegang 222, archief kapittel Sint-Jan, inv. nr. 328.

sterk de gemeenschapszin. De Maarsseveeners hadden niet alleen de pech dat ze van 24 naar 19 hoeven 'geerden', maar zij werden zonder compassie bij de inning van belastingen voor het onderhoud van de Lekdijk en de Hinderdam aangeslagen voor de volle 24 hoeven. Dat was wel logisch want de basis, waar trouwens bijna niemand meer woonde, was natuurlijk nog wel op de oorspronkelijke breedte, dus hier is de hoeve weer een breedtemaat.

Kaart 1609, Maarsseveen op de kaart

Kaarten worden niet zomaar gemaakt. In de diverse archie-

ven zijn honderden, vaak gedetailleerde kaarten te vinden van ons veengebied. Een voorbeeld is een prachtige detailkaart gedateerd 12 mei 1609, gemaakt door Jan Rutgersz. van den Berch, landmeter te Utrecht (zie afbeelding 3 en 4). Waarschijnlijk is hij gemaakt om een nieuwe pachter van 'Heuvelaan 15' precies te kunnen aanwijzen waaruit zijn perceel bestond. Jasper Claesz., de vorige gebruiker, was waarschijnlijk overleden.⁷⁾

Inmiddels was men er wel achter dat de Veenlanden vrijwel ongeschikt waren om turf te steken.

Landbouw, veeteelt en tuinbouw, huisvlijt en werk elders moesten voor brood op de plank zorgen. We zien vlak bij het huis een hooiberg staan en er werd hennep geteeld om 's winters touw van te maken.

Diegene die dat naliet, zou een boete krijgen van 6 carolusguldens. In 1709 was het echter nog niet voor elkaar en werd de verordening nog maar eens onder de aandacht gebracht met de mededeling dat het bewuste paaltje wel twee voet boven het oppervlak moest uitsteken. Een paar jaar later was het weer een drama. Toen bleek dat vele eigenaren niet eens in het dorp woonden en niet meer naar hun landerijen omkeken; de paaltjes met daarop de perceelnummers waren veelal verrot.

Pieter Monck

In 1722 kreeg schout mr. Pieter Monck van Maarsseveen opdracht om orde in de chaos te scheppen en een kaart te maken die voor eens en altijd

Hij baseerde zich op blaffaards van vorige gadermeesters.

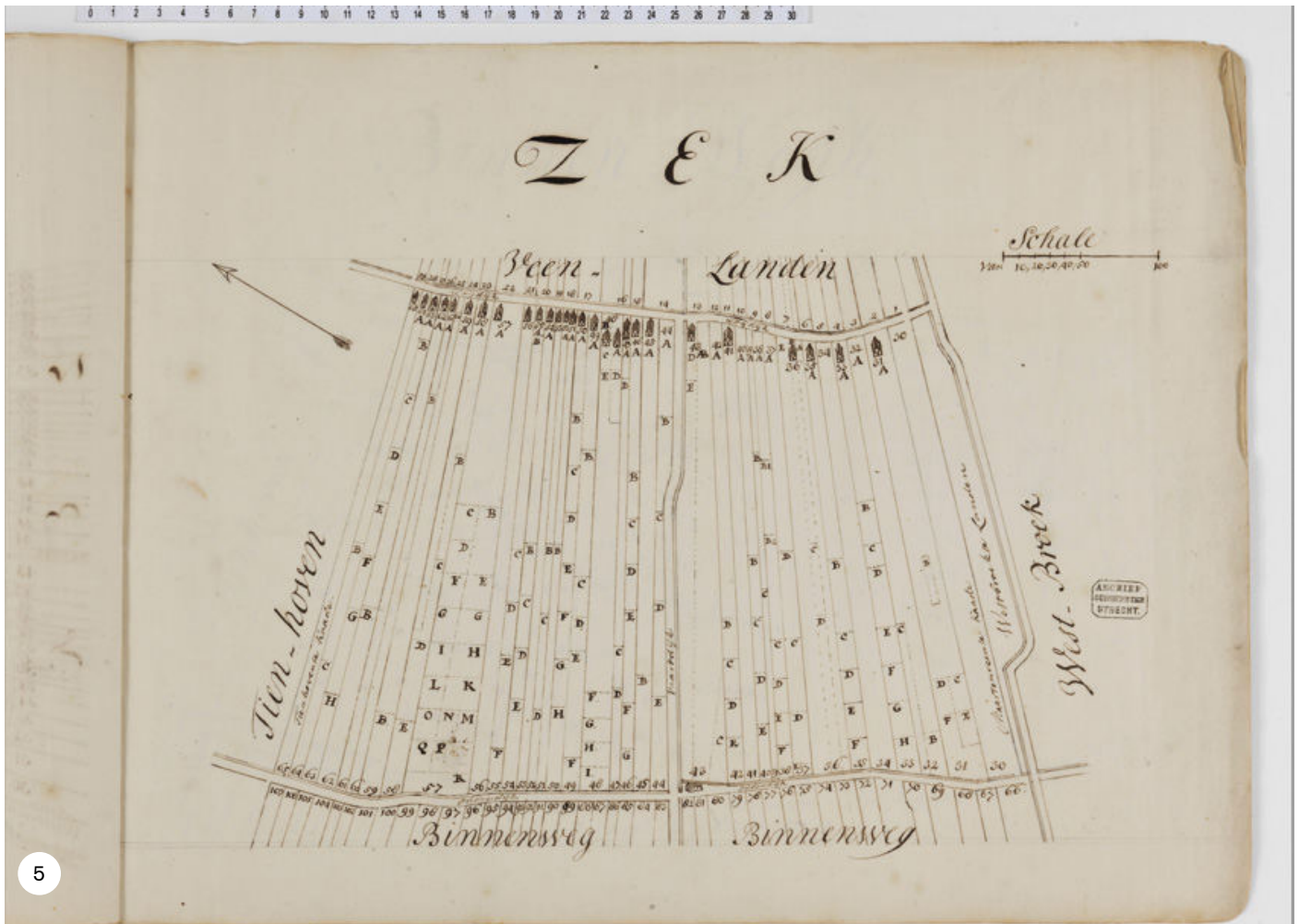
Gezien de afmetingen van het huis zal de veestapel niet zo uitgebreid zijn geweest. De kaart is één van de vele gedetailleerde en kleurrijke exemplaren die omstreeks deze tijd zijn gemaakt. Het is ook nog eens één van de eerste, bewaarde afbeeldingen van de Veenlanden.

Tot 1641 was er alleen sprake van Maarsseveen. Toen Joan Huydecoper echter in 1641 heer van Maarsseveen werd, splitste hij het gebied in Nieuwen Oud-Maarsseveen, waarbij Oud-Maarsseveen het gebied boven de Zogwetering werd. Niet de Staten van Utrecht, maar Huydecoper benoemde voortaan dus de schout en de schepenen.

Kaart 1722 gebaseerd op oudere gegevens

In de loop van de zeventiende eeuw zien we de overgang van droge turfstekerij naar slagturven. Als men het zand onder de veenlaag had bereikt, was het perceel voor de bezitter en de pachter waardeloos geworden en werd het opgegeven. Men keek er niet meer naar om. Dat had gevolgen voor de eigendomsbepaling van percelen, dus ook voor de belastingheffing. In 1696 verplichtte het gerecht Maarsseveen dat bij ieder perceel een paaltje moest komen te staan van 4 duim in het vierkant (10x10 cm) met daarop het perceelnummer.

duidelijkheid zou verschaffen. Dat deed hij met hulp van anderen en met grote voortvarendheid. Hij baseerde zich op blaffaards van vorige gadermeesters zoals de schouten Van Eck en Bosch, die zich op hun beurt weer lieten leiden door de blaffaards van het oudschildgeld die al vanaf het midden van de zestiende eeuw bestonden. Zelfs tot in de Napoleontische tijd was de oorspronkelijke blaffaard van het oudschildgeld, soms aangevuld met nieuwe gegevens, de basis voor iedere vorm van belastingheffing. Met grote precisie maakte Monck zijn kaart in zes delen en nummerde de percelen, natuurlijk de belastingcohiers volgend, vanaf het uiterste eind van de Looydijk. Bovenin noteerde hij 'Puntpaal' als verwijzing naar de voorlopige, maar later definitieve voorziening uit 1519. Nadat de kaart door de geërfden van Maarsseveen in 1724 was goedgekeurd - een slimme zet, want hij legde het niet van bovenaf op - werd vanaf die datum in ieder transport, maar ook bij elke belastingheffing, vermeld welk nummer op de kaart van Monck dit perceel had.⁸⁾ Pas na 1800 werd dit systeem verlaten om plaats te maken voor de eerste provisionele kadasterkaart, maar in het begin wel met de vermelding van het perceelnummer op de Monckkaart.

5

Mooi is nog te zien dat rechts op de kaart de Maarsseveense kade rechtdoor liep van de Oudedijk naar de Heuvellaan en dat tussen deze kade 'Westbroekse Landen' lagen, waaromheen de Nedereindsevaart zich kronkelde. Die bocht is nog steeds aanwezig. HUA, toegang 223, archief kapittel Oudmunster inv. nr. 1042-3.

Op de kaart zetten

In de zeventiende en achttiende eeuw noteerde iedere kaartenmaker zijn naam onder of zelfs opvallend in de kaart zoals op afbeelding 3 te zien is. Aangezien Monck eigenlijk alleen een oudere kaart bewerkte, deed hij dat niet. Omdat ik bij de telling van de 19 hoeven van Maarsseveen aan de noordzijde van de Looydijk net als in 1554 slechts tot 19

Aan de zuidzijde van de Looydijk, in het Zek, moest hij echter wel 27 huizen intekenen (zie afbeelding 5). Aan de Oudedijk was hij zo klaar. Daar stonden nog slechts acht huizen, waarvan het merendeel in de latere Béthunepolder, maar hier was hij weer druk met het opmeten van de sterk verkavelde percelen (zie afbeelding 6). Dit gold ook voor de strook ten noorden van de

De paaltjes met de perceelnummers waren veelal verrot.

huizen (hoeven) kwam, vind ik het aannemelijk dat hij bij de kaart 'Veenlanden' weinig werk had. Hij kopieerde de oude kaart of de gegevens. Er was in de verdeling niets veranderd en alles wat hij moest doen, was controleren of de toestand nog zo was als vermeld in de oudschildblaffaards (zie afbeelding 2).

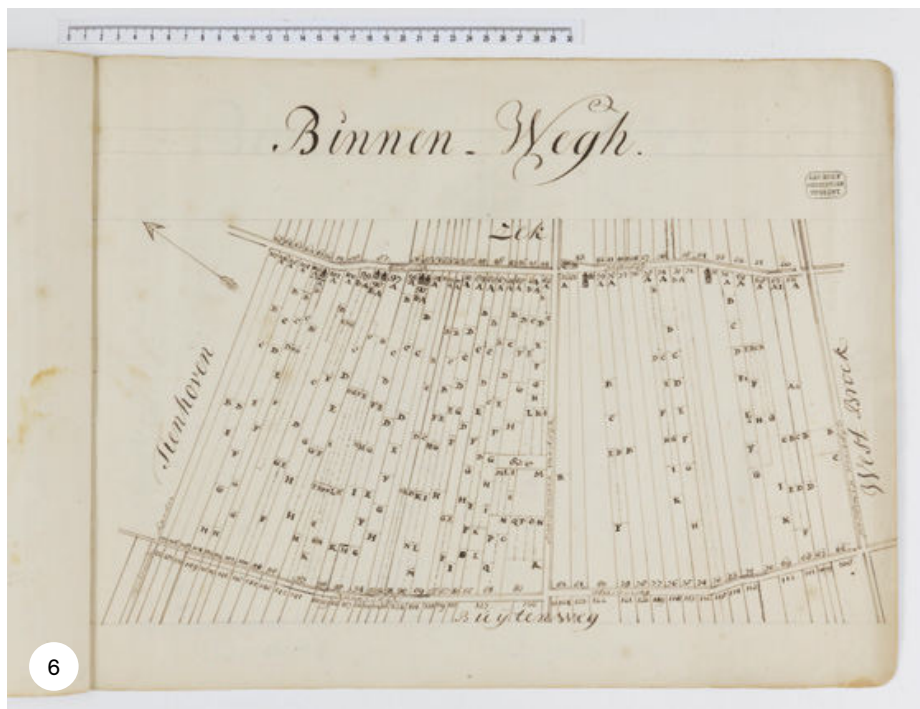
Zogwetering. Hier vonden we slechts drie huizen; tegen de huidige boezem de Hermitage, een stuk verder de afgebrande en nieuwgebouwde Croeze, het enige huis dat als T-huis staat ingetekend. Verder twee percelen aan het eind van de Klokjeslaan, de boerderij van Spelt waar Jan Ammerlaan woonde

(zie afbeelding 7).

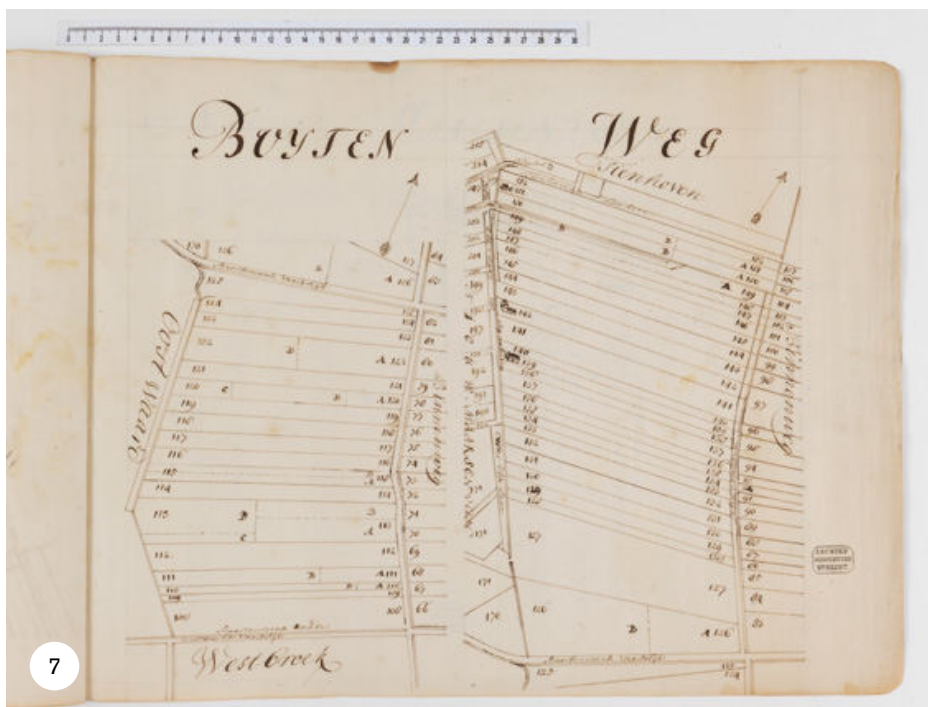
Voor dit werk ontving hij 500 gulden. Vanaf nu was ieder huis en ieder perceel genummerd en daarmee liep het gerecht Maarsseveen ver voor op de latere kadastrale kaarten die na 1800 gemaakt werden. Monck pakte in zijn werk trouwens ook Nieuw-Maarsseveen mee. Voorts is het één van de eerste plaatsen in Nederland waar de huizen een nummer kregen. De verplichting daartoe kwam pas onder het Franse bewind. ●

Noten

1. HUA toegang 223, archief kapittel Oudmunster, inv. nr. 1042-1.
2. HUA toegang 220, archief kapittel Sint-Pieter, inv. nr. 896-a.
3. HUA toegang 239-1 archief Hof van Utrecht inv. nr. 9-2 (folie 79-82).
4. HUA toegang 220, archief kapittel Sint-Pieter, inv. nr. 888.
5. HUA, archief kapittel Oudmunster, inv. nr. 2713.
6. Verhoef J.W., periodiek HKM, 18e jrg. Nr. 2, september 1991 p. 33 - 39. Hij baseerde zijn verhaal op de eerste kadastrale kaart uit 1832.
7. HUA toegang 222, archief kapittel Sint-Jan, inv. nr. 328.
8. RHCW Dorpsgerechten inv. nr. 1471.

De Maarsseveensevaart(dijk) bevindt zich van onder naar boven in het midden van de kaart. HUA, toegang 223, archief kapittel Oudmunster, inv. nr. 1042-4.

Monck moest de basis van Maarsseveen in tweeën tekenen om recht te doen aan de verhoudingen. Hier moest hij een breedte van 24 hoeven intekenen, bijna 2,5 km, en bij de grens met de Veenlanden slecht 19 hoeven en die waren nog slechts 1,3 km breed. HUA, toegang 223, archief kapittel Oudmunster, inv. nr. 1042-5.

Wandeling De Pijper Archief HKM.

Wandeling De Pijper Foto Ria Tijhuis.

De wandeling van De Pijper in 1916

- een terugblik Deel 18

Ria Tijhuis

De Pijper nadert de bebouwde kom van het dorp, waarvan de dichter Claas Bruyn dichtte:
*'O MAARSSSEN! 't geen elk kan bekooren
Ik heb mijzelf in u verlooren.'*

In deze aflevering wordt een deel van het beschermde dorpsgezicht Maarssen behandeld en bewandeld. In Periodiek 1985-4 wordt het volledige gebied uitgebreider beschreven.

We lopen nu de Herengracht op. Die naam geeft al aan dat hier de meer welgestelde en voorname burgers woonden. De huizen hebben ook mooie namen als Den Boomgaard (huisnummer 22), Raadhoven (nummer 20), de Campertoren, Domstoren, Huize de Vecht (nummer 7) en Vredes-
hoop (nummer 8).

Raadhoven, huisnummer 20, is een in classicistische stijl gebouwd landhuis uit de zeventiende eeuw, oorspronkelijk 'de Raetsacker' geheten. Bij het huis hoorde een lange, smalle tuin die doorliep tot de Diependaalsedijk, waar het koetshuis stond (zie wandeling 15). In 1906 is het huis door de heer Walré geschonken aan het Leger des Heils, onder de voorwaarde dat het huis een maatschappelijke bestemming zou krijgen. In een krantenartikeltje van 7 november 1906 wordt vermeld dat er *'... een Tehuis voor Jongens gevestigd zal worden.... of anders een Tehuis voor drankzuchtige vrouwen'*. Tot 1978 zijn er verschillende instellingen gevestigd geweest, zoals een meisjeshuis, jongenshuis en bejaardentehuis. Daarna heeft Goed Wonen/Portaal er een aantal jaren gebruik van gemaakt. Tegenwoordig wordt het pand particulier bewoond.

Aan het einde van deze gracht steken we rechts de brug over naar de Schippersgracht.

Deze brug over de Vecht die Kaatsbaan en Breedstraat verbindt, staat bekend als de Kaatsbaanbrug. De officiële naam is sinds 2007 de Evert Stokbrug. Evert Stok was brugwachter en hij raakte

vlak na de oorlog op 29 mei 1945 dodelijk gewond door een klap van de brugslinger, toen een militair voertuig de halfgeopende brug opreed.

Tot 1823 was de brug een enkelvoudige wipbrug, maar de doorvaart bleek te smal voor het scheepvaartverkeer. Er werd daarom een dubbele klapbrug gebouwd en die heeft tot 1935 dienstgedaan. De gemeente heeft vervolgens een enkele klapbrug geplaatst en het kleine brugwachtershuisje evenwijdig aan de Vecht gebouwd. Op afbeelding 1 staat het voormalige brugwachtershuisje dat de Pijper ook gezien heeft en dat dwars op de Vecht is gebouwd. De brug en dit huisje staan sinds 2005 geregistreerd als gemeentelijk monument.

De Schippersgracht ontleent haar naam aan de vele schippers die hier hun bedrijf hadden en er ook woonden. Eeuwenlang zijn hier goederen gelost en overgeslagen op de, vanaf de brug gerekend, gemeentelijke loswal.

Eén van deze schippers is Johannes van Heezik. Hij woont op Schippersgracht 15. In 1860 wordt zijn verzoek aan de gemeente om aangesteld te worden als beurtschipper van Maarssen op Amsterdam en van Maarssen op Utrecht, ingewilligd. In Amsterdam wordt er gelost bij de Munttoren en in Utrecht tussen de Jacobibrug en de Zandbrug. Het bedrijf is in de daaropvolgende jaren tot grote bloei gekomen. Zijn zoon Cornelis vestigt zich in 1922 aan het einde van de Emmaweg en heeft daar de loswal. De Motor- en Pakschuitendienst wordt ingevoerd. In 1928 wordt de eerste vrachtauto aangeschaft. Na de oorlog heeft het bedrijf drie schepen en twee vrachtwagens. Duizenden Maarsenaren zijn in de jaren vijftig met de touringcars van 'Pluck den Dag' op schoolreisje geweest. Het transportbedrijf is tegenwoordig gevestigd op het industrieterrein aan de Ruimte-
weg en heeft 400 medewerkers en 120 vrachtwagens.

De volgende keer gaat de wandeling verder op de Wilhelminaweg. ●

100 jaar Versteeg, van vader op dochter...

Piet Gentenaar

Aan de keukentafel boven de winkel op de hoek Kaatsbaan-Nassastraat praten we met Nelly Versteeg. Zij haalt herinneringen op aan de geschiedenis van het bedrijf dat 100 jaar geleden is begonnen door haar vader Cornelis Versteeg (zie afbeelding 1). Zij begint dan ook gewoon bij het begin en haar geheugen laat haar niet in de steek. Haar vader Cor werd geboren in 1902; zijn ouders waren melkboer Jan Versteeg (van Zwanenburg) en Neeltje Verweij (van de Maire Hofstede).

Cor Versteeg als jongeman op een favoriet voertuig. Archief HKM.

Ambitie

Cor was een ambitieuze jongeman die in de techniek wel een toekomst zag en ook hield van alles wat zich op wielen voortbewoog. Hij volgde een elektrotechnische opleiding bij Wolff en begon in 1923 zijn bedrijf, samen met zijn broer Arie, zoals hun ouders graag wilden (zie afbeelding 2). Ze begonnen in de voorkamer van het ouderlijk huis aan de Diependaalsedijk(-weg) en hadden een

schuurtje als werkplaats in de Jodenkerksteeg. Rond 1924 ontmoette Cor Dieuwke Feenstra die uit Workum was meegekomen met de familie Horjus die zich vestigde aan het Zandpad. Zij genoten onder andere samen van de zang en het jodelen van de familie Van Putten in de Jodenkerksteeg. Dieuwke werkte toen op Doornburgh bij de familie Van Voorst van Beest en kwam vaak bij de familie Korstanje, een tuinman die ook met de familie uit Friesland was meegekomen. Na zeven

jaar verkering trouwden Cor en Dieuwke op 2 januari 1931 aan de overkant van de straat in het gemeentehuis van Maarseveen en trokken in het huis op nr. 37 op de hoek Kaatsbaan-Achterstraat (Nassastraat) in Maarssen.

Dit huis was gebouwd in 1870 en vanaf 1894 in gebruik als winkel-woonhuis waar manufacturen en dameshoeden verkocht werden door de firma Mathot (zie afbeelding 3). Na 1908 werd het pand bewoond door aannemer/stoffenhandelaar Adrianus de Heul en later door de houthandelaar Johannes

Advertentie uit de tijd van gebroederlijke samenwerking.

Beutener. Cor had het huis al lang op het oog en in 1930 kwam het in het bezit van de familie Versteeg en kon Cor zijn bedrijf daar voortzetten. Op zijn trouwdag wordt Cornelis Versteeg als handelaar in elektra door de gemeente Maarssen ingeschreven als bewoner van nummer 37. Hij deed installatiewerk en Dieuwke runde de winkel. Als we wat foto's bekijken uit het HKM-archief, vertelt Nelly dat helaas veel fotomateriaal en persoonlijke documenten bij een brand verloren zijn gegaan. Cor en Dieuwke kregen vier dochters. Nelly was de oudste (1935); de derde, Janny, overleed aan difterie toen ze 11 maanden oud was.

Bedrijf

Ondanks de crisisjaren ontwikkelde het bedrijf van Cor, Dieuwke en Arie zich goed. In 1933 bouwden Reijer en Gerrit van Vredendaal in opdracht van

Pand in het begin van twintigste eeuw met een kleine De Heul (toenmalige bewoners) voor de gevel. Archief HKM.

Versteeg de twee pandjes met garages aan de Achterstraat (nu Nassaustraat). De eerste steen werd gelegd door moeder Dieuwke. Eén van de panden werd verhuurd en het andere was een uitbreiding van het bedrijf. Cor en Arie begonnen een taxiserie en de verhuur van een luxe auto voor trouwen en begrafenissen (zie afbeelding 4). Bovendien bestuurden zij soms de bussen van de firma

Oskamp.

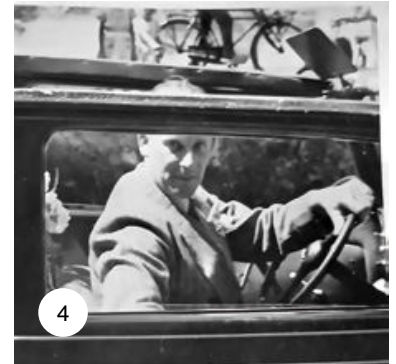
Om de service uit te breiden kwam er zelfs een Shell benzinepomp voor de garages. In de winkel breidde het assortiment zich ook uit. Naast verlichtingsarmaturen en radio's werden huishoudelijke artikelen als bijvoorbeeld pannen en andere keukenspullen verkocht. Ook fietsen en fietsbanden waren handel voor Versteeg. Moeder Dieuwke had het druk: de telefoon voor een taxi, de winkelbel voor winkelklanten en een toeterende chauffeur voor benzine! Zij verzuchtte soms: *'Wat moet ik nou?'*

Oorlog

De oorlog was natuurlijk een spannende tijd, ook voor Nelly als jong meisje. Zij herinnert zich dat veel dingen uit de winkel verstopt werden, zeker de radio's, en ook dat vader met fietsbanden naar bijvoorbeeld Westbroek ging om die te ruilen voor eten. Na de oorlog was er niet veel voorraad meer over. Gelukkig waren er wat radio's en een auto (zonder wielen) verstopt in het koetshuis van Doornburgh. Zij weet nog dat zij in de oorlogsperiode een keer gestommel hoorde. Toen ze naar beneden sloop, ontwaarde ze in de woonkamer een groep mensen die ingespannen naar een radio luisterde. Later hoorde zij dat dit Radio Oranje was en dat die mensen onder andere Toon, Luda en Jan Dorresteyn en Ab Degen waren, mensen uit het verzet.

De winkel

Na de oorlog was het voor Nelly altijd een avontuur als zij met haar vader mee mocht naar het centrum van Amsterdam om daar bij de grossiers van verlichting inkopen te doen. Zij hielp al jong mee in de winkel en assisteerde haar moeder bij het schoonmaken en bij het inrichten van de etalages. Haar zussen voelden zich niet zo betrokken bij de winkel. Zij vond het leuk om de taxi's te versieren als er een bruidspaar gereden moest worden. De etalages waren ontstaan na verschillende

Cor achter het stuur van de trouwauto in 1947. Archief HKM.

verbouwingen van het winkelpand om het meer geschikt te maken voor de verkoop van de diverse artikelen. Er kwamen grote etalageramen en Versteeg was één van de eersten in Maarssen met neonverlichting op de gevel (zie afbeelding 5). Broer Arie trok in de vijftiger jaren in een pand

Gezin

Toen Nel 18 was, had zij op de kermis in het dorp, op de 'hangplek' voor Broere aan de Breedstraat, haar toekomstige man Jaap Huussen ontmoet. Hij werkte bij Van Lingen Transport als onderhoudsmonteur. Daar aardde hij

Veel fotomateriaal en persoonlijke documenten zijn bij een brand verloren gegaan.

aan het begin van de Diependaalsedijk (nu kapsalon) dat ook in opdracht van Cor door Van Vredendaal gebouwd was. De zakelijke samenwerking, die ruim 25 jaar geduurd had, was inmiddels door een geschil op persoonlijk niveau beëindigd. Helaas moest Cor op zijn 56e stoppen met al zijn activiteiten ten gevolge van MS en in 1960 overleed hij op 58-jarige leeftijd.

niet echt en toen kwam hij op verzoek van Cor werken bij Versteeg als monteur. Na weer een grote verbouwing/vergroting van de winkel trouwden Nel en Jaap in 1961, ook na zeven jaar verkering. Jaap werkte het liefst 'buiten' en Nel runde met haar moeder de winkel. Na het overlijden van moeder gingen Nel en Jaap natuurlijk met z'n tweeën door. De winkel liep goed en

het assortiment werd regelmatig vernieuwd.

Op haar 68e besloot Nel toch wat rustiger aan te gaan doen. Dochter Karin en haar man Jeroen van der Meulen namen de taken over. Continuering van het bedrijf was en is een prioriteit voor de familie Versteeg. Dat realiseer je je als Nelly vertelt dat zij 53 jaar in de winkel heeft gestaan. Helaas kreeg Jaap Parkinson en Nel werd mantelzorger. Na een moeilijke tijd, verschillende valpartijen en operaties van Jaap en verblijf in zorgcentra overleed Jaap in 2015 op 81-jarige leeftijd. De winkel draaide door.

Als ik na het gesprek de wenteltrap afdaal naar de winkel, zie ik daar schoonzoon Jeroen met zijn zoon aan het werk. Het is en blijft een familiebedrijf, al 100 jaar...●

5

Het winkelpand met opvallende neon-reclame. Archief HKM.

De beeldhouwer René van Seumeren

Jaap Versteegh

Als iemand het verdiende ‘De beeldhouwer van Maarssen’ genoemd te worden, dan was het wel René van Seumeren (1923-1989) (zie afbeelding 1). Tenminste zeven beelden van hem zijn in de openbare ruimte van Maarssen te vinden, te weten twee sculpturen bij het Zorgcentrum Maria Dommer, twee beeldhouwwerken in de Heilig Hartkerk, twee gebeeldhouwde graven op de rooms-katholieke begraafplaats Beeresteijn en een wandsculptuur bij priorij Emmaüs bij buitenplaats Doornburgh. Toch is René van Seumeren in Maarssen in de vergetelheid geraakt. Ten onrechte. Hij behoort tot de belangrijkste Nederlandse beeldhouwers van de twintigste eeuw. Binnenkort verschijnt er een boek over zijn leven en werk en is er in het Vechtstreekmuseum een tentoonstelling te zien van een groot deel van zijn rijkgeschakeerde oeuvre.

1
René van Seumeren op 31-jarige leeftijd, poserend voor een detail van het beeld voor verzekeringsmaatschappij Concordia te Utrecht. Archief HKM.

Grote opdrachten in Utrecht

René van Seumeren is geboren en getogen in Utrecht als zoon van de succesvolle ondernemer Frans van Seumeren (1899-1954). Vader Van Seumeren had meerdere fabrieken, waaronder de CINDU (Chemische INDUstrie Uithoorn) en het was de bedoeling dat René in de voetsporen van zijn vader zou treden, maar zijn belangstelling ging uit naar de kunsten en in 1944 werd hij toegelaten tot de opleiding beeldhouwkunst van de Rijksacademie in Amsterdam. Hier behaalde hij vijf jaar later de zilveren Prix de Rome. Kort hierop kreeg hij de opdracht van de gemeente Utrecht om een groot standbeeld van de heilige Bartholomeüs te maken. Het metershoge stenen beeld werd geplaatst aan de Catharijnesingel, tegenover het Sint-Bartholomeüsgasthuis, waar het nog steeds staat.

In 1954 vond de onthulling plaats van het grootste beeldhouwwerk dat René van Seumeren ooit maakte: de beeldengroep op het gebouw van destijds Concordia Verzekeringen aan de Oudenoord te Utrecht. In de uitvoering van dit beeld werd René, zoals wel vaker, geholpen door zijn vriend Theo Hoytink. De opdracht was om *‘op begrijpelijke, eenvoudige wijze de beschermende en dienende taak van de levensverzekering tot uitdrukking te brengen’*.

De Tijd schreef naar aanleiding van de plaatsing: *‘De beeldengroep van de nog jeugdige artist vormt een bijzondere verfraaiing van de Oudenoord-wijk en verhoogt niet weinig het aspect van dit uit architectonisch en stedenbouwkundig oogpunt prettig aandoend nieuwe stadskwartier.’*

Maarssen

In datzelfde jaar overleed de vader van René van Seumeren en alle acht zoons erfden een bedrijf, of ze dat wilden of niet. Zelf trad René, na het erven van de aandelen van de rederij Theodora, toe tot de directie van dit bedrijf, wat zijn carrière als beeldhouwer voor een deel op het tweede plan zette.¹⁾ Hij woonde destijds nog in Utrecht in de

Deken Roesstraat, maar dat huis werd te klein en in 1960 verhuisde René met zijn vrouw Lies en hun zes kinderen naar Maarssen, waar ze een groot, vrijstaand negentiende-eeuws herenhuis betrokken, genaamd Buitenlust, gelegen aan de Kerkweg nummer 31, destijds nummer 19 (zie afbeelding 2). Het pand had tot dat moment dienstgedaan als klooster voor de Slotzusters Augustinessen.²⁾ René was bekend met de zusters Augustinessen die in Maarssen woonden en die niet mochten spreken. Toen hij via zijn contacten met het bisdom hoorde dat het klooster ter beschikking kwam, zag hij de mogelijkheid dicht bij Utrecht een woonhuis te realiseren voor zijn gezin, in combinatie met zowel een steen- als houtatelier. Wat de aantrekkelijkheid van het huis aanzienlijk vergrootte, was dat zijn broer Gabriël drie huizen verwijderd van het klooster woonde.

een 'steenatelier'. Bij deze verbouwingen werd hij terzijde gestaan door Gerard van Dam van aannemersbedrijf Middelkoop uit Utrecht en de architect Bart Olof van den Berg, die in Maarssen in kasteel Bolenstein woonde.³⁾ Ook de kinderen hielpen mee. De gesloten balustrade van de balkons op de eerste verdieping werd vervangen door een galerij van antieke zuiltjes met aan de uiteinden twee achttiende-eeuwse tuinbeelden en aan weerszijden van de voordeur werden klassieke zuilen geplaatst. De tuinbeelden waren afkomstig uit de tuin van Queeckhoven, dat sinds begin jaren vijftig ook in het bezit was van vader Van Seumeren. De zuilen werden door hem zelf gegoten. De verbouwing was dermate succesvol dat de gemeente het huis op de monumentenlijst wilde zetten, maar René had daar zijn bedenkingen bij, omdat hij vreesde voor een negatieve invloed van de beperkende regelgeving.⁴⁾

Het huis Buitenlust, gelegen aan de Kerkweg nummer 31, te Maarssen. Archief HKM.

Er diende echter wel het een en ander aan het huis verbouwd te worden. De gehele linkervleugel met zijn eigen ingang, waar tot dan de 'buitenzusters' hadden gewoond, werd zijn atelier. Op het dak werd een grote lichtkap gezet voor het benodigde, rustige noorderlicht. Toen hij een opdracht kreeg voor vier grote beelden voor de CINDU in Uithoorn, ontwierp René aan de linkerkant, los van het huis,

van kreeg. Menig zaterdagmorgen zat hij samen met Charry Chiotakis, een bekende Utrechtse bonthandelaar met een zaak in de Choorstraat bij Gerard Lisman, antiquair op de Vismarkt te Utrecht. Daar kocht hij van alles, van juwelen en zilver tot schilderijen. Een bijzondere vriendschap ontstond rond 1963 met de jonge beeldhouwer Gabriël Sterk (1942).

Vrienden

Mede via broer Gabriël raakten René, Lies en de kinderen al snel ingeburgerd in Maarssen. Er ontstonden hechte vriendschappen met de fotograaf Alphons Koppelman en zijn vrouw Maryette Fagel, met huisarts Bas de Mol en zijn vrouw Jeanne, de kunstenares Anne de Geus en haar man Jan, met Ton Croiset van Uchelen en zijn vrouw Henny en diverse opeenvolgende pastoors in Maarssen, waaronder mgr. A.M. Janssen en pastoor Van den Beld. Langzaam maar zeker kwam het huis in Maarssen ook vol te staan met bijzonder antiek; een hobby waar René in de loop der jaren veel verstand

Hij was opgegroeid in het dorpje Haarzuilens bij Maarssen, maar in 1958 met zijn ouders geëmigreerd naar Australië. Twee jaar later keerde hij echter weer terug naar Nederland. Hier ging hij de beeldhouwopleiding volgen aan de Rijksacademie in Amsterdam, waar hij les kreeg van onder anderen Piet Esser, van wie ook René les had gehad. Evenals René won Gabriël Sterk in 1969 de tweede prijs in de categorie beeldhouwkunst van de Prix de Rome. In deze periode groeide een zeer goed contact met René. Gabriël Sterk kwam met René in contact via Piet Esser, die Gabriël erop wees dat een oud-leerling van hem in dezelfde buurt woonde. Zij hadden wederzijds respect voor elkaars talent en werk. René kende het moeilijke pad van een jonge, beginnende beeldhouwer. Hij had al vele op-

René het geld dat hij verdiende met zijn beeldhouwkunst goed gebruiken. Het is dan ook geen toeval dat hij in die jaren enkele beeldhouwwerken ging uitvoeren voor opdrachtgevers uit de zakenwereld.

In 1962 werd René gevraagd om voor een nieuwe vestiging in Eindhoven van modemagazijn Vinke vier reliëfs te maken, voorstellende de vier jaargetijden. Een jaar later volgde een opdracht voor vier reliëfs voor de CINDU in Uithoorn. Het werden vier betonnen reliëfs van gebroken rijnkiezel en witte cement. Het is opvallend dat René van Seumeren bij deze werken duidelijk een andere stijl heeft gehanteerd dan bij zijn vroegere, religieuze werk. Deze stijlverandering kan samenhangen met het commerciële karakter van de werken, maar het kan ook de invloed zijn

Hier behaalde hij vijf jaar later de zilveren Prix de Rome.

drachten achter de rug en had door zijn ervaring oog voor de meest noodzakelijke behoefte van de beginner. Zijn vertrouwen en waardering voor Gabriëls vroege werk waren een geweldige stimulans. Zo hielp René hem over zijn plankenkoorts heen en droeg daarbij ook nog eens opdrachten aan. Toen René op een gegeven moment een opdracht kreeg voor een portret heeft hij die aan Gabriël doorgespeeld. Mede hierdoor kreeg Gabriël toen een vervolgoopdracht voor een reliëf in een vergaderzaal, met de opbrengst waarvan hij zijn huis in Loenen aan de Vecht kon bekostigen.

Commerciële opdrachten

Eind jaren vijftig begon de ontzuiling van de Nederlandse samenleving duidelijk te worden. Dit had onder meer gevolgen voor katholieke kunstenaars, zoals René, die voor hun inkomen voor een belangrijk deel afhankelijk waren van opdrachten vanuit de katholieke kerk. René had weliswaar via de rederij Theodora nog de nodige neveninkomsten, maar met zijn uitdijende gezin, in 1960 en 1962 werden achtereenvolgens zijn dochters Adrienne en Liesbeth geboren, kon

van de smaakverandering die men op meerdere terreinen van de beeldende kunst van die dagen kon constateren. René had een sterke voorkeur voor een figuratieve werkwijze, die aansloot bij de middeleeuwse beeldhouwkunst. Halverwege de twintigste eeuw werd er echter in de Nederlandse kunst in het geheel een duidelijke voorkeur voor abstrahering zichtbaar. Figuratieve kunst was ouderwets; moderne kunst was abstract. Nu zal René met betrekking tot zijn religieuze opdrachten minder gevoelig zijn geweest voor deze ontwikkeling, maar de reliëfs voor de CINDU werden buiten geplaatst voor een strak vormgegeven kantoorgebouw dat was opgebouwd uit horizontale en verticale vlakken en lijnen. Een uitgewerkt figuratief beeld had hier misstaan. Dat René niet definitief afstand had gedaan van een figuratieve werkwijze, liet hij blijken uit het borstbeeld dat hij datzelfde jaar maakte van zijn vader in opdracht van de gemeente Uithoorn voor het nieuwe kantoorgebouw van CINDU NV. De conclusie was dat René zijn beeldhouwwerk als een dienende discipline zag en om die reden zijn werkwijze afstemde op de omgeving waarin zijn beelden geplaatst zouden worden.

Het reliëf aan de voorzijde van het altaar in de Heilig Hartkerk te Maarsssen. Foto Jaap Versteegh.

Opdrachten in Maarsssen

Een opdracht die René van Seumeren met uitermate veel plezier moet hebben aangenomen, betrof het vervaardigen van het nieuwe altaar van zijn parochiekerk, de Heilig Hartkerk te Maarsssen. Dat was niet de eerste opdracht die hij kreeg van de Heilig Hartparochie. In 1965 was hem al verzocht een beeld van de hand van de Limburgse beeldhouwer Charles Vos, voorstellende monseigneur Alphons Ariëns, van 1908 tot 1928 pastoor in Maarsssen, te kopiëren en na te hakken in hout. Het verbluffend mooie resultaat staat sindsdien in de kerk van Maarsssen. De tweede opdracht had echter meer voeten in de aarde. Bij het Tweede Vaticaans Concilie van 1962 tot 1965 was onder meer besloten dat de priester tijdens de Heilige Mis niet langer met zijn rug naar de gelovigen zou staan, maar met zijn gezicht naar de gelovigen in de kerk gericht. Dit hield in dat er in de meeste katholieke kerken nieuwe altaren moesten komen.

Zo ook in de Heilig Hartkerk. Een eerste voorstel heeft een tijd in losse panelen voor het altaar gestaan, maar dat werd onvoldoende modern bevonden. Vervolgens heeft René van Seumeren het nieuwe altaar vervaardigd dat in 1970 in gebruik werd genomen. Aan de voorzijde waren de vrouwen bij het lege graf te zien en aan de achterzijde het offer van Izaäk. In de vormgeving van deze kalkstenen reliëfs had René weer dezelfde figuratieve vormgeving gebruikt die hij ook had gehanteerd in zijn Maria-altaar uit 1949.⁵⁾

Maria Dommer

Een ander groot project in Maarsssen waar René bij betrokken was vormde de totstandkoming van de katholieke zorginstelling Maria Dommer. Hiertoe was een stichting opgericht met in het bestuur René en enkele van zijn vrienden en kennissen, zoals pastoor A.M. Janssen, dokter De Mol, J. van Veldhuizen en Th. E.E. van Schaik. Ook zijn oude

vriend Theo Hoitink was betrokken bij Maria Dommer. Hij was in 1961 bij René in Maarssen komen werken en werd vervolgens aangesteld als hoofd

Schepping van de Wereld. Het betonnen reliëf was opgedeeld in zeven delen, die staan voor de zeven dagen waarin God hemel en aarde schiep.⁶⁾

In Maarssen maakte hij een 'beatkelder' voor de feestjes van de kinderen.

Civiele Dienst van het woonzorgcentrum Maria Dommer, dat na jarenlange voorbereiding in de zomer van 1967 in gebruik werd genomen. Boven de hoofdingang prijkte een groot reliëf van de hand van René van Seumeren. Het stelde voor De

Tien jaar later werd er nog een beeld van René van Seumeren bij het zorgcentrum Maria Dommer geplaatst, een levensgroot bronzen beeld, voorstellende moeder met kind. Hiervoor stonden dochter Adrienne en de dochter van Gabriël Sterk model.⁷⁾

Het beeld 'Moeder en kind' in de binnentuin van het zorgcentrum Maria Dommer te Maarssen. Foto Jaap Versteegh.

Priorij Emmaüs

Zijn meest abstracte beeld maakte René van Seumeren in 1975 in opdracht van de priorij Emmaüs gevestigd bij de buitenplaats Doornburgh in Maarssen. Het beeld van René stelt de verrijzende Christus voor en is bevestigd aan de buitenmuur van de kapel, terzijde van de hoofdingang (zie afbeelding 5). Eén van de zusters van de gemeenschap, de kunsthistorica en voormalig priorin zuster Hildegard, schreef:

'Het is een prachtig lijnenspel, sterk en speels. Uit de gespannen boog aan de basis ontspringt een verticale lijn, eveneens gespannen en veerkrachtig. Een derde lijn gaat hier horizontaal doorheen. Natuurlijk moest in de compositie ook die derde lijn gebogen zijn. Maar hoe expressief is de uitkomst! Het wordt een mensfiguurtje, ook al door de aanduiding van een hoofd; een mens die met uitgestrekte armen juichend opveert. Ging je eerst denken aan een kruisafbeelding, dat idee verandert. Je ziet een unieke voorstelling, namelijk het gebeuren van de verrijzenis. Een figuratie dus van de verrijzende Christus. Vol vitaliteit en vreugde! Dan ook pas valt het op, dat de basislijn verzaagd is als was het de gebogen sluitsteen van een sarcofaag. Ik denk dat het toeval is dat de 'linkerarm' richting kerkdeur wijst, maar treffend is wel de openheid van het gebaar, het uitnodigende. Dit was het enige abstracte werk van de kunstenaar die prachtig gestileerd figuratief werk maakte. Hij wou het eens proberen maar hij was niet tevreden: hij is er niet mee doorgegaan. Ons inspireert het nog alle dagen.'

Het gevelplastic 'Verrijzende Christus' aan de gevel van de kapel van priorij Emmaüs te Maarssen. Foto Jaap Versteegh.

Het graf van Francientje van Seumeren (1958-1972) op de begraafplaats Beeresteijn te Maarssen. Foto Jaap Versteegh.

Maar de aanleiding van het beeldhouwwerk van René van Seumeren was niet altijd zo vreugdevol. Op de begraafplaats Beeresteijn, buiten Maarssen, bevinden zich twee graven welke door Van Seumeren zijn voorzien van beeldhouwwerk. Het ene is het graf van Francientje van Seumeren (1958-1972), de jonggestorven dochter van Gabriël van Seumeren, (zie afbeelding 6) en even verderop bevindt zich het graf van haar moeder Renée van Seumeren-Verhaar (1935-1985), de eerste vrouw van Gabriël.

Los van zijn grote beelden, die meestal in opdracht werden gemaakt en in de openbare ruimte werden geplaatst, maakte René van Seumeren ook veel kleinere beelden. Er waren meerdere

verzamelaars die werk van hem kochten. Daarnaast maakte hij veel portretten, soms ook in opdracht, maar meestal voor zijn eigen plezier, zoals de portretten van zijn kinderen. Dit kleinere werk werd vaak geboetseerd en vervolgens in brons gegoten. Hierbij speelde zijn afnemende gezondheid een rol. Gedurende zijn leven openbaarde zich de ziekte van Bechterew, gepaard gaande met rugklachten. Hierdoor was hij steeds minder in staat tot het hakken van beelden uit steen en koos hij steeds meer voor boetseren in was en klei. Alleen het kappen van beelden in hout bleef hij uiterst bedreven doen. Zijn rugklachten en de roep van de kunst leidden er tevens toe dat hij in 1972 afscheid nam van de rederij en de aandelen van Theodora

Tankers verkocht. Zo veranderde René in de loop der tijd van een hardwerkende vader die veel weg was en 'op zondag het vlees sneed' in een vader die werkelijk betrokken was bij en optrok met zijn gezin. Vanaf 1972 was hij meer thuis en kon hij tijd aan zijn kinderen besteden, al liet hij nog steeds de opvoeding in grote lijnen over aan zijn vrouw. In Maarssen maakte hij een 'beatkelder' voor de feestjes van de kinderen en om te pingpongen. Klassenavonden en partijen konden altijd plaatsvinden op Buitenhuis. Desondanks kreeg hij eind jaren zeventig weer zin om te verhuizen. Zijn kinderen werden volwassen en gingen langzaam maar zeker het huis uit. Het huis werd te groot en het was weer tijd om te verhuizen.

Laatste jaren

In 1978 verhuisden René en Lies naar Reek, ten oosten van Den Bosch, dicht bij zijn broer Raphaël en zijn zus Rolanda. Ook hier liet hij achter zijn huis, een zeventiende-eeuws vrijstaand herenhuis, een atelierruimte bouwen. Het werd ontworpen door de Bossche School-architect Jan de Jong, die in Maarssen de priorij Emmaüs had ontworpen. In Brabant ging Van Seumeren meer kleine beelden boetsen, maar hij kreeg in toenemende mate last van zijn verminderende gezondheid. Mede om die reden verbleef hij steeds vaker in zijn buitenhuis in Frankrijk. Hier overleed hij op 27 mei 1989 op 65-jarige leeftijd. Zijn lichaam werd overgebracht naar Nederland en werd begraven op de katholieke begraafplaats van de Antonius Abtkerk in Reek, op steenworp afstand van zijn woning. In de muur rondom het kerkhof staat in een halfronde nis een klein beeld van hem, voorstellende Maria met het Christuskind in haar armen, bescheiden en liefdevol. ●

Noten

1. René was niet de enige zoon die een bedrijf erfde van zijn vader. Bonpapa liet, naar verluid, 26 bedrijven na en veel hiervan werden verdeeld over zijn zoons. Gabriël kreeg een ijzerwerf (schroot). Raphaël werd via via directeur bij DAF en René kreeg de rederij Theodora toebedeeld, vernoemd naar Bonmama Theodora Wolters. Theodora was een tankvaartrederij gespecialiseerd in het vervoer van vloeibare, verwarmde, zwarte producten en bezat halverwege rond 1965 zes schepen, te weten de Stella Maris, de Theodora,

de Frans van Seumeren, de Stella Polaris, de Stella Antares en de Stella Fornax.

RvS maakte veel reizen voor de rederij Theodora naar scheepsbouwers, havens en dergelijke, onder andere Trinidad. Maar zijn hart bleef bij de beeldhouwkunst en eind jaren zeventig verkocht René zijn aandelen van de rederij aan Furness, later Pakhoed.

2. Er is in de jaren vijftig een boekje uitgegeven getiteld 'Voor wie luidt de klok' waarin de geschiedenis van deze orde is beschreven. Het is voorzien van foto's genomen 'met toestemming van zijne eminentie Johannes Kardinaal de Jong.' De inleidende tekst is van pater I.J. Seroe o.e.s.a (Ordo Erimeratum Sancti Augustini, orde der Augustijnen). De druk werd verzorgd door drukkerij Sint Gregoriushuis, waar ook Het Schoffeltje werd gedrukt.
3. Bart Olof van den Berg (1919-2009) studeerde in 1941 af als binnenhuisarchitect aan het Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs (IvKNO) te Amsterdam. Hierna volgde hij een opleiding tot architect aan de Academie van Bouwkunst (HBO) te Amsterdam. Reeds in 1941 vestigde Van den Berg zich als binnenhuisarchitect in Amsterdam. Vanaf 1954 werkte hij ook als architect. Begin jaren zestig verhuisde Van den Berg naar kasteel Bolenstein, een ridderhofstad te Maarssen. Hij deed meerdere restauraties waaronder Huis ten Bosch in Maarssen. Tezelfdertijd werd het zeventiende-eeuwse voormalige koetshuis gerestaureerd en geschikt gemaakt voor bewoning.
4. Tegenwoordig is Kerkweg 31 een rijksmonument ID: 26383
5. Bij de meest recente renovatie rond 2005 is dit altaar weer afgebroken en zijn de twee reliëfs van Van Seumeren bevestigd op respectievelijk de voorzijde van het nieuwe altaar en de achterwand van het priesterkoor.
6. Tegenwoordig staat het reliëf in de tuin van Maria Dommer.
7. Later is een ander gietsel van dit beeld 'Moeder en kind' ook geplaatst bij een bejaardenhuis in Reek.

Arm zijn hoorde bij de samenleving Deel 1

Wally Smits

Een aantal jaren geleden begon ik met het verzamelen van gegevens over het onderwerp armenzorg. Toen zou de inleiding van dit artikel er heel anders en positiever uitgezien hebben dan in de huidige situatie het geval is. Het woord 'hoorde' in de titel zal door velen inmiddels zijn gewijzigd in 'hoort'. Het is duidelijk dat na de toeslagenaffaire en de enorme toename van het aantal mensen dat een beroep moet doen op steun uit welke hoek dan ook, ons zelfgenoegzame beeld van de verzorgingsstaat aan het wankelen is. Er is zelfs een minister voor armoedebeleid aangesteld! De

twee artikelen geven een overzicht van de historische ontwikkeling van de armenzorg gedurende het afgelopen millennium.

Utrechtse kerken en kapittels

Reeds vanaf het begin van het christendom werd opgeroepen om de medemens in nood te helpen. Dit leidde al in een vroeg stadium tot de eerste zes werken van barmhartigheid, waarvoor iedere christen zich moest inspannen. In de middeleeuwen werd de zevende daaraan toegevoegd. De werken van barmhartigheid omvatten: 1. De

Detail van het schilderij De liefdadigheidswerken van de Armenpot van Sint-Jacob (1562). De potmeester van de Sint-Jacobikerk geeft een vrouw een aalmoes. Ten teken dat dit echt één van de goede werken is, staat in het midden een door God gezonden cherubijntje. Dat de armenpot ook bedoeld was voor bedlegerigen wordt rechts in beeld gebracht. Centraal Museum Utrecht.

hongerigen spijzen, 2. De dorstigen laven, 3. De naakten kleden, 4. Vreemdelingen herbergen, 5. Zieken bezoeken, 6. Gevangenen bezoeken en 7. De doden begraven. In 2016 is door paus Franciscus een achtste werk toegevoegd: Het gemeenschappelijk huis behoeden. Hiermee bedoelde hij de aarde. Dit alles hield in dat vanuit de Kerk al in een vroeg stadium aan armenzorg in de breedste zin van het woord werd gedaan. Voor Utrecht geldt als voorbeeld de stadsheilige Sint-Maarten, die zijn mantel deelt met een bedelaar.

Kort na het jaar 1000 gingen de gestichte, stedelijke geloofsgemeenschappen, de kapittels, zich intensief met de armenzorg bezighouden.

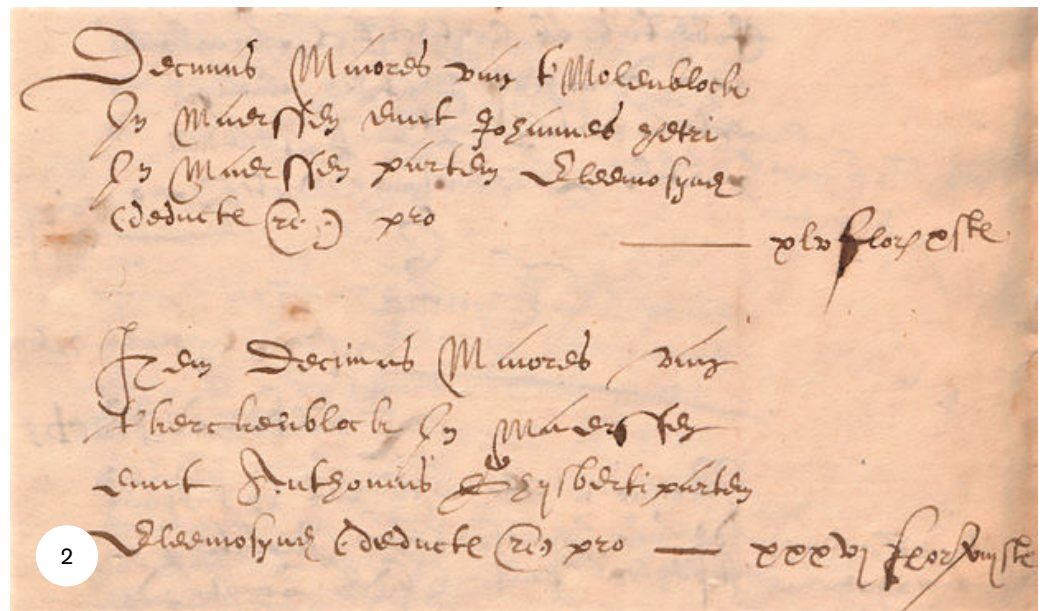
Ze kregen in de wijde omtrek van de stad grond toebedeeld ter ontginning en exploitatie, niet alleen voor het eigen gebruik maar ook ter ondersteuning van armen. De vele schilderijen waarop de werken van barmhartigheid te zien zijn, illustreren de voortvarendheid waarmee men te werk ging. Ook is duidelijk dat de armenmeesters graag aan de wereld wilden laten zien hoe goed ze bezig waren, zoals blijkt uit de schildering die in de Jacobikerk hing. Daarin zijn in al zijn details de goede werken afgebeeld (zie afbeelding 1).

Het kapittel van Oudmunster stichtte in 1400 een speciale fundatie ten gunste van de Eleemosynae en Godskamer. Van dit Griekse woord is onze term aalmoes afkomstig. Het kapittel kreeg ook het recht om de helft van de belastingen in het dorp Maarssen te innen; de andere helft (die in charters de 'rechte helft' werd genoemd) werd gekocht door de heer van Ter Meer. Ook van die belastingen ging een gedeelte naar de armen.

Uit het Maarssense alleen al streek in 1632 het kapittel van Oudmunster ruim 311 pond op aan belasting (zie afbeelding 2 en 3).¹⁾ Ook de verpachting van veengronden bracht het nodige op. Zo was in 1583 Lambrecht Govardtsz. maar liefst 20 carolusguldens kwijt voor de pacht van een halve viertel (2 morgen = 1,7 hectare) ten behoeve van de 'Aelmissen'.²⁾ Dat was wel nodig ook; Oudmunster was in het jaar 1619 1282 gulden en 12 stuivers kwijt aan de ondersteuning van 113 armen.³⁾

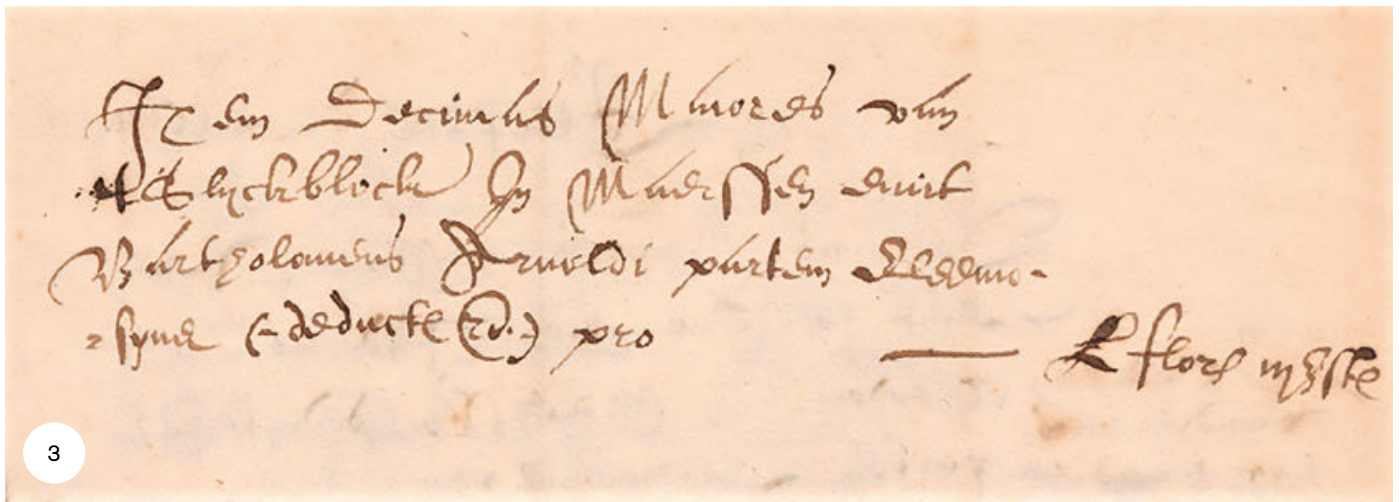
Maarssense kerken

Vanwege de ontoegankelijkheid van de archieven van de vroegere Gereformeerde Kerk is het

Belastingopbrengst ten gunste van de Eleemosynae en Godskameren van het Kapittel van Oudmunster te Utrecht uit het Molenblok (genoemd naar de vroegere korenmolen in het huidige OpBuuren) en het kerkenblok te Maarssen, groot respectievelijk 45 gulden en 10 stuivers en 36 gulden en 8 stuivers. HUA, Kapittel van Oudmunster, toegang 223, inv. nr. 2399-5.

gissen naar de inbreng van de Maarssense kerk. Als we naar de inventaris van de archieven van de Nederlandse Hervormde Kerk te Maarssen in de periode 1620-1959 kijken, blijkt al uit de eerste twee nummers over de handelingen van de ouderlingen, dat er nogal wat armen waren onder de lidmaten en er dus veel aan armenzorg werd gedaan. Andere bronnen geven ook aan dat er wel degelijk een vorm van armenzorg werd geboden via die kerk. Al in de middeleeuwen is er

Belastingopbrengst uit het Slijckblock, groot 50 gulden en 3 stuivers ten gunste van de Eleemosynae en Godskameren van het Kapittel van Oudmunster te Utrecht. Later werden hier nog aan toegevoegd de blokken van de Guldenhoef en de Steenoven (Cromwijk). HUA, Kapittel van Oudmunster, toegang 223, inv. nr. 2399-5.

sprake van een gasthuis, echter niet in de huidige betekenis van herberg. In de middeleeuwen was dat een gelegenheid waar pelgrims, zieken en andere hulpbehoevenden een korte tijd onderdak konden vinden en verzorgd werden.⁴⁾ Dit gasthuis - tevens herberg voor de plaatselijke bevolking en later bekend onder de naam De Zwaan - werd door de kerk verhuurd. De kerk had nogal wat grond in eigendom in Maarssen, Maarssenbroek en Maarsseveen, dat soms werd aangeduid als de 'papelicken ackers', ook nog na de overgang van de kerk naar de gereformeerden. De opbrengst van de verhuur hiervan bekostigde de uitdeling aan de armen. Ook de vele legaten en giften bij het leven zorgden ervoor dat de armenpot gevuld bleef. Uit een gezamenlijk rekest uit 1739

Daarin woonde een huisgezin en dat was ook nog van de roomse religie, dus dat viel niet onder de steun van bovengenoemde kerken. Wat wil echter het geval: in 1738 was er op het land van de heer van Oostwaard, Pieter Anthony de Lespaul, een steenoven aangelegd door Jan Sluys met annexe arbeiderswoningen. Deze nieuwe groep arbeiders zou door ziekte of gebrek aan werk ... 'ligtelijk tot armoede vervallen'. De diaconie van Maarsse had het jaar daarvoor al f 500,00 uitgegeven aan ondersteuning van arbeiders van de andere steenovens en vreesde voor de komende winter. Ze riep op dat het gerecht Oostwaard (ambachtsheerlijkheid genoemd) zijn eigen armen maar moest ondersteunen, met behulp van de rijken die daar hun huis hadden. Daarmee bedoelden zij

De armenmeesters wilden graag aan de wereld laten zien hoe goed ze bezig waren

van zowel de Maarssense als de Zuilense kerk blijkt echter dat met name 's winters er wel een erg grote en structurele ondersteuning moest plaatsvinden. Dit gold met name voor werkloze pannembakkers. Dit rekest gaat over de armen in het gerecht Oostwaard. Dat was vroeger ('sinds immomeriale tijden') geen probleem, want er stond slechts één 'woning met berg en schuur'.

Lespaul, de heer van Oostwaard; hij was de enige rijke in heel Oostwaard.⁵⁾ Hij was weliswaar heer van Oostweerd, maar als hij in Maarssen was, verbleef hij aan de overkant van de Vecht in zijn buiten Vechtstroom. De kerk kreeg geen gehoor voor dit verzoek, maar Lespaul was ook de beroerdste niet. In zijn testament uit 1751 legateerde hij het mooie sommetje van f 3000,00

aan de kerk.⁶⁾ Hetzelfde probleem speelde in Oud-Maarsseveen, Tienhoven en Breukelerveen. De inwoners van Oud-Maarsseveen kerkten eerst in Maarssen, maar na de bouw van een kapel in Tienhoven trokken de gelovigen van Oud-Maarsseveen, Tienhoven en Breukelerveen naar de kerk van Tienhoven. Dit zeggen de opstellers van een rekest, maar vreemd genoeg vond de

zijn, je ook je eigen armen moest verzorgen. Het argument van de Breukelse katholieken was dat de bouw van de eigen kerk en ook nog eens het huis voor de pastoor zo duur waren uitgevallen, dat het ondraaglijk zou zijn als ze ook nog eens de armen zouden moeten alimenteren.⁸⁾ Het liep zelfs zo hoog op dat ze een verzoek tot arbitrage indienden bij het Hof van Utrecht. Dit Hof hakte

Ook de vele legaten en giften bij het leven zorgden dat de armenpot gevuld bleef.

bouw van die kapel plaats midden vijftiende eeuw en het geschil speelt zich af tussen 1775 en 1779. De opstellers van een ander rekest voor de Staten van Utrecht vonden dat de drie genoemde kernen eigenlijk een nieuwe gemeente hadden gevormd en derhalve voor hun eigen armen, in dit geval de turfwerkers, moesten zorgen.⁷⁾

Huisjes

Bij de Maarssense armenzorg zien we dat naast de kerk - en ook in het dorp zelf - huisjes beschikbaar werden gesteld voor de lokale armen. Deze huisjes werden aangeduid als (bestemd voor) de 'diacony armen' en 'Roomsche armen'. De overige kleine huisjes werden aangeduid als daghuurderswoningen, maar ook deze bewoners waren vooral 's winters aangewezen op steun vanuit de kerk. De 'Roomschen' bleven zoals bekend in Maarssen actief, ook op het gebied van armenzorg en hadden hun armenwoningen aan de Bolensteinse Dijk. Hun gemeenschap omvatte niet alleen Maarssen, maar ook Westbroek, Zuilen, Maarsseveen, Tienhoven, Breukelen, Kockengen en Portengen. Dat betekende dat deze kerk in de wijde omtrek armen te onderhouden had. Zij had ook in de wijde omtrek via legaten bezittingen om dat te bekostigen. Toen de katholieken in Breukelen in 1795 hun eigen katholieke kerk stichtten, bleven ze echter wel hun armen voor hun alimentatie naar Maarssen sturen. Dit tot ongenoegen van Maarssen. Die vonden dat als je zelfstandig wilde

de knoop door. De armen zouden verdeeld worden, maar als tegemoetkoming zou een hofstede te Portengen met 32 morgen grond van Maarssen overgedragen moeten worden aan Breukelen, ten gunste van de armen.

In deel 2 wordt meer aandacht besteed aan de voorwaarden die de dorpsgerechten stelden aan hun armlastigen om in aanmerking te komen voor zorg en wat dat betekende voor de mensen. Ook particuliere financiering ontwikkelde zich, en de auteur beschrijft het ontstaan van de zieken- en begrafenisbus en later in 1941 het ziekenfonds. ●

Noten.

1. HUA, toegang 223, archief kapittel Oudmunster, inv. nr. 2399-5.
2. Idem, inv. nr. 2427-10.
3. Zie noot 1. Het aantal van 113 armen is van een jaar later, maar zal niet veel afwijken van dat van een jaar daarvoor.
4. HUA, archief familie Zoudenbalch, toegang 56-1, inv. nr. 114-2.
5. HUA, archief Huis Zuilen, toegang 76, inv. nr. 105.
6. Van Elk, Henny. OpBuuren, periodiek HKM, jrg. 2006.4 p. 25.
7. HUA, archief familie Huydecoper, toegang 67, inv. nr. 1116.
8. RHCVV, toegang 1096, inv. nr. 624.

De jubileumcommissie

In 2018 begonnen we binnen de HKM gericht na te denken over de viering van het 50-jarig bestaan van onze Kring in 2022. De Canoncommissie en -redactie begon aan het boek 'Canon van Maarssen en omliggende kernen' en het bestuur zette een jubileumcommissie aan het werk. Deze inventariseerde een veelheid aan activiteiten en bepaalde de vorm en haalbaarheid daarvan in termen van tijd, mensen en euro's. De commissie heeft in de loop der jaren wisselende samenstellingen gekend, maar uiteindelijk is er een 'task-force' van vijf mensen doelgericht en praktisch aan het werk gegaan om alles te organiseren. Er is vanaf de succesvolle opening van het jubileumjaar op 11 september 2022 heel veel gebeurd: het jubileumboek is gepresenteerd, er zijn extra lezingen georganiseerd op diverse locaties, er verscheen een jubileum-nieuwsbrief, de digitale Canon is online gezet, een scholenproject is uitgevoerd, een fotowedstrijd is opgetuigd en een pubquiz georganiseerd en nog meer. Alles ging gepaard met de nodige publiciteit in de pers, het Periodiek en de nieuwsbrief.

V.l.n.r. Carlo de Meijer, Piet Gentenaar, Linde Marcé, Els Sonneveld, Arie van Ginkel.

Arie van Ginkel is als secretaris van de HKM lid van de commissie. Hij was al vroeg betrokken bij de organisatie van het jubileum en levert een zeer praktische bijdrage aan de resultaten van de groep. Het financiële zit hem ook in het bloed en hij houdt zich met veel dingen bezig, waaronder het binnenhalen van subsidies en het bewaken van de voortgang.

Linde Marcé vindt dat een jubileumfeestje natuurlijk gevierd moet worden! Ze houdt van geschiedenis en van organiseren. Daarom heeft zij zich met veel plezier ingezet om samen met de commissieleden een feestelijk, bijzonder, voor elk-wat-wils én een anders-dan-anders jubileumjaarprogramma samen te stellen voor alle leden van de HKM. Els Sonneveld vindt samen een jubileumjaar organiseren op zijn minst een uitdaging, zeker als je net bij de Kring bent! Er was een prachtig boek, er waren ideeën en er was een budget. Ik heb eigenlijk geen seconde gearzeld. Brainstormen, overleggen, samenwerken, de lat net iets hoger leggen en kijken wat de mogelijkheden zijn. Dit is wat ik leuk vind om te doen en ik krijg er energie van. We hebben onder andere mooie lezingen neergezet, een onderwijsproject uitgevoerd, een pubquiz opgetuigd en er samen een onvergetelijk jubileumjaar van gemaakt.

Carlo de Meijer was als voorzitter van de Canoncommissie vanaf de start bij de jubileumcommissie betrokken. Alles wat het jubileumboek 'De Canon van Maarssen en omliggende kernen' betrof, moest op een goede wijze voor het voetlicht worden gebracht, zegt hij. Daar zijn we zeer goed in geslaagd. De lancering van de digitale Canon en de fotowedstrijd vallen ook onder zijn verantwoordelijkheid.

Piet Gentenaar heeft als redactielid van het Periodiek de taak om de commissie actief te ondersteunen bij de publiciteit en met name bij het maken van teksten: verhalen maken of redigeren voor in de krant, in het Periodiek, op de website, voor het onderwijsproject, de digitale Canon en wat dies meer zij. Schrijvend ondersteunt hij de commissie in het bereiken van haar doelen.

De commissie heeft in samenwerking met HKM-voorzitter Bert Appeldoorn en penningmeester Len Goossens het HKM-jubileumjaar tot een groot succes gemaakt.

'Door de leden en voor de leden'; daar draait het toch om in een vereniging als de onze.

het oude regthuys
 eetcafé • feestcafé • catering

laan van niftarlake 101 • 3612bp • tienhoven
 telefoon 0346 - 28 13 82 • website hetolderegthuys.nl

HAIRFASHION

maarsse

HAIRFASHION MAARSSEN
 PROFESSIONALS
 IN HAARVERZORGING

EEN MOMENT
 VOOR JE HAAR
 EN VOOR JEZELF

PERSOONLIJKE AANDACHT EN DESKUNDIG ADVIES

DIRECT EEN AFSpraak MAKEN
 TEL. 0346 562032
 HAIRFASHIONMAARSSEN.NL

OF DOWNLOAD
 ONZE APP

HAIRFASHION MAARSSEN | KAATSBaan 3 | MAARSSEN

Kaatsbaan 48
 3601 ED Maarsse
 0346-562122
www.degraaffmaarsse.nl

slapen/bedmode/lingerie/linnenshop

- aankoop • taxaties
- verkoop • hypotheek
- verhuur • nieuwbouw

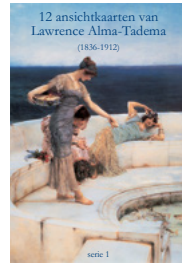
Sterk door Service!

Nassastraat 14
3601 BG Maarssen
0346 - 58 50 30

ritter@era.nl
www.eraritter.nl
f erarittermakelaardij
t @ERA_Ritter

**Afbeeldingen en foto's uit een andere tijd. Kunst van alle tijd.
Gevat in doosjes met ansichtkaarten. **Bekijk onze website!****

muldershouse.nl